

Финансиране на Натура 2000

Ръководство

Европейска комисия

Финансиране на Натура 2000

Ръководство

По поръчка на

Европейската комисия,

Генерална дирекция "Околна среда"

"Ръководство и семинари по
финансиране на Натура 2000"

Реф. № ENV .B.2/SER/2005/0020

Официален вестник, бр. S 73 -070009

Съставители:

Клер Милър, Марияне Кетунен; IEER

Редакция:

Петер Торклер, WWF

С подкрепата на

Стефани Ланг, Андреас Баумюлер, WWF

Превод:

Катя Анчева

Редакция на превода:

Веселина Кавръкова, Катерина Раковска

Оформление:

Рюдигер Пунтке

Снимки на корицата:

© WWF-Canon / Антон ФОРАУЕР / Михел ГЮНТЕР / Жан-Люк РЕЙ

© WWF / М. Часноич / Г. Бобровиц / Е. Пайскер / П. Торклер

© Island Microlight Club Malta

За контакти:

Петер Торклер

WWF Германия

Тел.: +49 30 30 87 42 15

torkler@wwf.de

Веселина Кавръкова, Катерина Раковска

WWF Дунавско – Карпатска програма България

Тел: 02/ 964 05 45

office@wwfdcp.bg

Тази публикация е подготвена в рамките на договор
за услуга и не е правно обвързваща.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ПРЕДИСЛОВИЕ	4
2. ВЪВЕДЕНИЕ: НАТУРА 2000 И ФИНАНСИРАНЕТО Й	5
3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РЪКОВОДСТВОТО И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕГО	7
4. ДЕФИНИЦИИ И ОПИСАНИЯ, СТРУКТУРА, СЪДЪРЖАНИЕ И ПРИЛОЖЕНИЕ	8
5. ОПИСАНИЕ НА ФОНДОВЕТЕ	13
6. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАТУРА 2000	29
7. СПРАВОЧНИ МАТЕРИАЛИ, ОСНОВНИ ПУБЛИКАЦИИ И ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ	101

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Целеви групи при анализа на фондовете	9
Таблица 2: Типове Натура 2000 места	9
Таблица 3: Списък на управленските дейности по Натура 2000	10
Таблица 4: Приоритетни оси по ЕЗФРСР	14
Таблица 5: Ключови дати по прилагането на ЕЗФРСР	15
Таблица 6: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕЗФРСР, свързани с Натура 2000.	16
Таблица 7: Ключови дати по прилагането на ЕФР	17
Таблица 8: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФР, свързани с Натура 2000.	18
Таблица 9: Ключови дати по прилагането на ЕФРР	20
Таблица 10: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФРР, свързани с Натура 2000	20
Таблица 11: Ключови дати по прилагането на ЕСФ	23
Таблица 12: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕСФ, свързани с Натура 2000	23
Таблица 13: Ключови дати по прилагането на Кохезионния фонд	24
Таблица 14: Списък на ключовите членове на Регламента за КФ, свързани с Натура 2000	24
Таблица 15: Ключови дати по прилагането на фонда "LIFE+"	26
Таблица 16: Ключови дати по прилагането на FP7	28
Таблица 17: Списък на ключовите членове на FP7, свързани с Натура 2000	28

ДЕЙНОСТИ

Дейност 1: АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОЦЕСА, СВЪРЗАН С ИЗБОРА НА МЕСТА.....	33
Дейност 2: НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ/ПРОУЧВАНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕСТАТА – ПРОУЧВАНИЯ, ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ, КАРТИРАНЕ, ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО	34
Дейност 3: ПОДГОТВЯНЕ НА ИЗХОДНА ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ.....	35
Дейност 4: ПИЛОТНИ ПРОЕКТИ.....	38
Дейност 5: ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ	42
Дейност 6: ФОРМИРАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ ОРГАНИ	44
Дейност 7: КОНСУЛТАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ – ОБЩЕСТВЕНИ СРЕЩИ, РАБОТА В МРЕЖИ, СЪГЛАСУВАНЕ СЪС СОБСТВЕНИЦИ НА ЗЕМИ	46
Дейност 8: ПРЕГЛЕД НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ	50
Дейност 9: РЕЖИЙНИ РАЗХОДИ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ ОРГАНИ (ПОДДРЪЖКА НА СГРАДИ И ОБОРУДВАНЕ)	52
Дейност 10: ПОДДРЪЖКА НА СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП ДО МЕСТАТА И ТЯХНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ, ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ, НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ И ДР.	54
Дейност 11: ТЕКУЩИ РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ (ПРОЕКТНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ, ЕКОЛОЗИ, ОХРАНИТЕЛИ/РЕЙНДЖЪРИ, РАБОТНИЦИ) ..	56
Дейност 12: УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ.....	57
Дейност 13: УПРАВЛЕНИЕ НА ВИДОВЕ	63
Дейност 14: УПРАВЛЕНИЕ НА АГРЕСИВНИ ЧУЖДИ ВИДОВЕ	68
Дейност 15: ПРИЛАГАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ СХЕМИ И СПОРАЗУМЕНИЯ СЪС СОБСТВЕНИЦИ И УПРАВИТЕЛИ НА ЗЕМИ ИЛИ ВОДНИ БАСЕЙНИ С ЦЕЛ СПАЗВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ПРЕДПИСАНИЯ.....	72
Дейност 16: ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ, КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ЗАГУБЕНИ ПРАВА И ПРОПУСНАТИ ПОЛЗИ	75
Дейност 17: МОНИТОРИНГ И ПРОУЧВАНЕ.....	77
Дейност 18: УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА	80
Дейност 19: (ТЕКУЩО) НАБЛЮДЕНИЕ НА МЕСТАТА.....	83
Дейност 20: ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ.....	84
Дейност 21: ТРЕНИНГ И ОБУЧЕНИЕ	88
Дейност 22: СРЕДСТВА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПОСЕТИТЕЛСКОТО ПОЛЗВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕТО НА НАТУРА 2000 МЕСТА.....	92
Дейност 23: ЗАКУПУВАНЕ НА ЗЕМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ПРАВОТО НА СТРОЕЖ.....	94
Дейност 24: ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ ВИДОВЕ	95
Дейност 25: ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП, ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ, НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ И ДР.	98

1. ПРЕДИСЛОВИЕ

Биоразнообразие означава разнообразието на живота във всичките му форми – разнообразието на видове, на генетични разновидности и на екосистеми. То осигурява многообразни ползи за човечеството (например дървен материал и медицински продукти) и има важни функции (кръговрат на въглерода, чисти води, смекчаване на ефекта от промяната на климата, ограничаване на въздействието на природните бедствия, опрашване).

Задълбочаващата се загуба на биоразнообразие се признава като един от най-тежките екологични проблеми на обществото ни. Богатството на европейската дива природа и природните местообитания са важно условие за качеството на живот. И което е по-важно, тези територии имат критична роля за поддържането на природните системи (кръговрат на водата, климат) и някои от природните ресурси, от които зависи нашето общество. Икономическата стойност на тези “екосистемни функции” е много по-висока от цената за тяхното опазване и защита. Ние, обаче, сме склонни да приемаме тези системи за даденост.

Тяхната стойност обикновено се оценява само при нарушение в системите, водещо до някакво природно бедствие – наводнение, приливни вълни и т.н.

Като генерален директор на дирекция “Околна среда”, аз приветствам все по-

голямото внимание, което се отдава на екологичния проблем за биоразнообразието. Съхранението и устойчивото ползване на биоразнообразието са от огромно значение за бъдещето на нашата планета. Но, за съжаление, все още не получават необходимата степен на загриженост и реакция.

Същевременно обществото ни се интересува живо от околната среда и въпросите, свързани с дивата природа. Документалните телевизионни филми за дивата природа са много популярни, а природозащитните НПО имат милиони членове из цяла Европа. И все пак, тази широка загриженост трябва да се преобразува в решителни и съгласувани политически усилия.

През последните години сме постигнали значителен напредък в прилагането на модерни, резултатни и рентабилни политики, които допринасят за по-чистата и по-здравословна околна среда, насърчавайки иновациите. Опазването на природата за бъдещите поколения е процес, изискващ сериозни усилия. Това е задача, по която съм решен да работя с всички сили през следващите години. Природата ни доставя удоволствие, удовлетворение, вдъхновение и утеха. Природата е жизненоважна за нашата култура, език, психично и духовно здраве.

Натура 2000 е Европейската екологична мрежа от места, регламентирана от Директивата за местообитанията.

Главната й цел е опазването на европейските типове местообитания и растителни и животински видове от интерес за Общността. Натура 2000 има важен принос за дългосрочната цел за опазване на биоразнообразието в ЕС. При изграждането на мрежата Натура 2000 е постигнат значителен напредък с обявяването на над 18 000 места от страните-членки. Сега, когато мрежата е почти изградена, е жизненоважно да насочим повече вниманието си към управлението на местата. При прилагането на планове за управление ясно се очертава проблема за наличността на необходимите финансови и други ресурси.

Настоящото ръководство ще ви помогне да се ориентирате по-добре как да използвате фондовете на Общността за Натура 2000, допринасяйки за развитието на мрежата, както и за общата цел за опазване на биоразнообразието в Европа.

Могенс Петер Карл

2. ВЪВЕДЕНИЕ: НАТУРА 2000 И ФИНАНСИРАНЕТО ѝ

Натура накратко

Натура 2000 е основата на природозащитата в Европейския съюз. Приемането на Директивата за местообитанията поставя началото на изграждането на мрежата Натура 2000 започва през 1992 г. с. Заедно с Директивата за птиците, Директивата за местообитанията осигурява обща рамка за опазването на дивата природа и местообитанията в ЕС и е ключова европейска инициатива за поддържане на биоразнообразието в страните-членки.

Обявените за Натура 2000 места към момента обхващат около 15-30% от територията на страните-членки на ЕС – общата площ на включените в мрежата места е вече по-голяма от тази на Германия.

Натура 2000 ще бъде екологична мрежа от защитени територии в границите на ЕС, чиято цел е поддържане и възстановяване на застрашени местообитания и видове от интерес за Общността. За изграждането на мрежата Натура 2000, ЕС се разделя на седем биогеографски региона: панонски, бореален, континентален, атлантически, алпийски, макаронезийски и средиземноморски. За всеки регион страните-членки предлагат на Комисията списък на места, избрани на базата на

критерии, посочени в Директивата за местообитанията. С помощта на Европейския тематичен център по биологично разнообразие (ЕТЦ), независими учени, експерти от страните-членки и НПО, Комисията оценява тези предложения с оглед създаването на съгласувана, цялостна и представителна екологична мрежа от места. След като Комисията приеме списъците с Натура 2000 места, страните-членки (в рамките на определен преходен период) поемат задължението да предприемат всички необходими мерки, с които да гарантират опазването и да предотвратят влошаването на своите места.

За да изпълнят задълженията си спрямо осъществяването на необходимите природозащитни мерки, страните-членки трябва да започнат или да продължат да инвестират в инфраструктура, дейности, персонал и/или институции. За ефективното управление на местата се изисква голям набор от различни дейности, като например: разработване на планове за управление, възстановяване на местообитания и активни управленски дейности, като мониторинг на видове или коситба. Тези дейности налагат за страните-членки разходи, които по принцип би следвало да се покриват от държавните бюджети на база принципа на субсидиарността. При все това, чл. 8 от Директивата за местообитанията дава възможност при необходимост такива дейности да бъдат съфинансирани от Общността.

Освен да подпомага природозащитните усилия, създаването на мрежата Натура 2000 може да има и значителни икономически и социални ползи, сред които например: обезпечаване на екосистемните функции, осигуряване на храна и дървесни продукти, създаване на работни места (напр. в еко-туризма), разнообразяване на местните икономики, увеличаване на социалната устойчивост и подобряване условията на живот, а също и намаляване на местни екологични проблеми, като замърсяване на водите.

Подготовка за мрежата Натура 2000 се извършва и в двете присъединяващи се страни България и Румъния, които ще се включат в ЕС през 2007 г. Понастоящем тези страни подготвят своите списъци с Натура 2000 места.

Финансиране на Натура 2000

В своя “Доклад по финансирането на Натура 2000” към Съвета и Европейския парламент¹, приет на 15 юли 2004 г., Комисията представя вижданията си по въпросите как финансовите потребности на Натура 2000 могат да се интегрират в различните фондове на Общността и какви мерки е възможно да се финансират чрез тях.

При подготвянето на Доклада, Комисията, с помощта на Експертна работна група по чл. 8, съставена от представители на страните-членки и експерти, излъчени от

¹ COM (2004) 431 окончателен, 15 юли 2004 г.

заинтересованите страни, направи оценка на вероятните финансови потребности на една добре управлявана мрежа. Окончателната оценка, възлизаща на 6,1 милиарда евро годишно за ЕС-25, е базирана на подадените по въпросник отговори на страните-членки, както и на досегашния опит по отношение на възникващите разходи за места, които вече са били предмет на управление.

В Доклада се предлага бъдещото съфинансиране, съобразно с настоящите практики, да се обезпечи в рамката на съществуващите финансови инструменти – т.нар. “модел на интеграция”. За избора на този модел на интеграция се посочват следните обосновки:

- посредством него управлението на Натура 2000 места ще стане част от по-широките политики на ЕС за управление на земите. По този начин земеделските дейности в Натура 2000 места ще се ползват от финансовата подкрепа на Общата селскостопанска политика и структурните преустройства, които са част от политиките за регионално развитие и развитие на селските райони. Този подход на взаимно допълване ще позволи на мрежата от Натура 2000 места да изпълнява своята роля при опазване на биоразнообразието в Европа по-добре, отколкото ако съответните Натура 2000 места се разглеждат изолирано или различно от по-широкия политически контекст.

- това ще позволи на страните-членки да набележат приоритети и да разработят политики и мерки, които отразяват техните национални и регионални особености.
- ще се избегнат дублирането и припокриването на различни финансови инструменти на Общността и административните усложнения и разходите по прехвърляне по сметки, които биха възникнали при подобно дублиране.

“Нов свят” за европейското финансиране, насочено към природата

Може би мнозина от ползващите настоящото ръководство имат опит при планирането на средства за проекти по Натура 2000; вероятно с инструментите за финансиране, използвани през периода 2000-2006 г. Много е важно да се отбележи, че за периода 2007-2013 г. финансирането от Общността на проекти за опазване на природата е значително променено. Това означава, че онези, които целят да осигурят адекватно финансиране на природозащитни проекти, трябва активно да търсят нови възможности във фондовете на Общността, посочени в настоящото ръководство, и да продължават да търсят средства на национално ниво.

Условията по новите фондове за 2007-2013 г. предоставят възможността за получаване на доста повече средства за

природозащитни проекти. Необходимостта от финансиране на Натура 2000 е ясно посочена във всички съответни регламенти, представени от Комисията във връзка на предложенията по бюджета за 2007-2013 г.

При все това, за да могат напълно да се възползват от тази възможност, страните-членки и онези, ангажирани с управлението на природозащитни проекти, трябва да работят заедно за усвояване на възможностите, осигурявани от фондовете на Общността. Това означава, че националните и регионални органи, които планират програмите за финансиране, заедно с управляващите Натура 2000 места и земи, включени в Натура 2000 места, трябва да се съсредоточат върху въпроса как могат да се интегрират природозащитните цели и управлението на Натура 2000 в по-широкия контекст на регионалното развитие и развитието на селските и на морските райони.

3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РЪКОВОДСТВОТО И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕГО

За кого е предназначено ръководството?

Настоящото ръководство е предназначено предимно за органите в страните-членки, отговорни за изготвянето на националните и регионални програми за периода 2007-2013 г. Ръководството има за цел да помогне при идентифицирането на възможностите за съфинансиране от ЕС на **Натура 2000** и да поощри тяхното цялостно инкорпориране в националните и регионални програми за финансиране.

Ръководството би било и полезен инструмент за органите, ангажирани в разработването на планове за управление на конкретни места, тъй като може да даде ценни идеи за начините, по които биха могли да се финансират конкретни управленски мерки в бъдеще.

В настоящото ръководство се отправя препоръка към националните и регионални органи да обърнат внимание на всички потенциални целеви групи (напр. онези "крайни потребители" на фондовете на Общността, които реално могат да изпълнят дейности, свързани с Натура 2000 места), сред които администрации, земеделски и горски стопани, предприемачи в рибовъдството и аквакултурите, собственици на частни или публични земи, управители на земи, неправителствени органи-

зации (НПО), образователни учреждения и малки и средни предприятия (МСП). Макар че настоящото ръководство не е пряко адресирано до тези целеви групи, то би могло да помогне както на тях, така и на представителните им организации да бъдат по-информирани относно планирането, извършвано от националните и регионални органи. Освен това, управляващите Натура 2000 места знаят добре кои мерки са важни и трябва да бъдат финансирани и могат да предоставят своя опит и информация на съответните органи, които са отговорни за изготвянето на националните и регионални програми.

Анализът на фондовете, представен в раздел "Начини за финансиране на дейности за управление на Натура 2000", обхваща различни типове Натура 2000 места, сред които земеделски земи, гори, други сухоземни територии, вътрешни водни басейни, влажни зони, крайбрежни и морски територии. Анализът набелязва и възможностите за различните целеви групи, споменати по-горе. Подробености за целевите групи и типовете места са поместени в раздела с дефинициите и описанията.

За какво се отнася ръководството?

В бъдеще основното съфинансиране от Общността за Натура 2000 ще бъде осигурявано посредством съществуващите фондове за подпомагане на регионалното развитие и развитието на селските райони и морски територии в ЕС. Осигуряването на устойчивото ползване на ресурси и укрепването на взаимовръзките между

опазването на околната среда и растежа се насърчават и в контекста на Лисабонската стратегия. Ето защо в периода 2007-2013 г. програмите за национално/регионално развитие и кохезия, подкрепяни от фондовете на Общността, също трябва да включват все повече екологични елементи (напр. Натура 2000) сред своите приоритети за финансиране².

Настоящото ръководство има за цел да осигури на националните и регионални органи точен и актуален източник на информация за идентифициране на възможностите за ЕС съфинансиране на Натура 2000 във финансовия период 2007-2013 г. То се фокусира върху основните финансови инструменти на ЕС, които ще се прилагат през тези години, в т.ч.:

- Структурните фондове (Европейски социален фонд (ЕСФ) и Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР));
- Кохезионния фонд (КФ);
- Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР);
- Европейския фонд за рибарство (ЕФР);
- Финансовия инструмент за околна среда (LIFE+); и
- Седмата рамкова програма за научни изследвания (FP7).

² Вж: Комплексни насоки за растеж и реализация (2005-2008) (COM(2005)141); Микроикономически насоки – Насока 14; Доклад на Комисията: Политика за сближаване в подкрепа на растежа и реализацията: Стратегически насоки на Общността, 2007-2013 (COM (2005) 299).

Идеята е по-лесно да се установят взаимното допълване и взаимовръзките между различните финансови инструменти като се избегнат дублирането и припокриването между тях.

Трябва да се отбележи, че ръководството представя по принцип наличните на национално и местно ниво начини за финансиране от ЕС. **При все това, конкретните възможности за финансиране на Натура 2000 през 2007-2013 г. ще се определят от националните и регионални програми, изготвяни от страните-членки.** Ръководството не разглежда финансирането на всички мерки, необходими за прилагане на директивите за местообитанията и птиците (напр. разработване на планове за действие за видовете отделно от планове за управление на местата). То обхваща **само онези дейности, които се отнасят до Натура 2000 места.**

Накратко, ръководството ще: набележи възможностите за финансиране на Натура 2000 на ниво ЕС;

- помогне за изясняването на новите регламенти на оперативно ниво; и
- насочи вниманието към принципните възможности за финансиране, които може и да не са непосредствено очевидни.

Ползи от ръководството

Счита се, че ръководството предоставя следните главни ползи:

- възможността за проверка дали всички необходими действия са обезпечени и

дали финансовите възможности са известни и се използват;

- улеснение при бъдещия преглед на програмите; и
- важна основна информация при разработването на планове за управление.

Въпреки че планирането на националните програми за 2007-2013 е вече частично приключило, цялостният процес на изготвяне, приемане и прилагане на програмите и избора на проекти е все още в ранен етап. Ръководството ще бъде популяризирано при работни срещи на национално ниво и ще допринесе за финансирането.

Разработването на ръководството и последващото му разпространение в страните-членки при провежданите семинари трябва да се разглежда като крачка от един текущ процес. В миналото средствата за природозащита, осигурявани от Общността, се предоставяха главно от програма LIFE по отделни проекти. Възможностите за финансиране от фонда за развитие на селските райони и структурните фондове не се използваха широко в миналите финансови периоди. Ето защо интеграцията на съфинансирането на Натура 2000 в съществуващите финансови инструменти на Общността, предложена от Комисията за периода 2007-2013 г., представлява нов подход за повечето ангажирани органи и заинтересовани страни.

Прилагането на тази нова система в страните-членки определено ще отнеме известно време. Във връзка с това настоящото ръководство има за цел да

улесни както изготвянето на текущите национални програми, така и по-доброто прилагане на интегралния подход в дългосрочен аспект.

4. ДЕФИНИЦИИ И ОПИСАНИЯ, СТРУКТУРА, СЪДЪРЖАНИЕ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Дефиниции и описания

Целеви групи

Целта на настоящия документ е да подпомогне със съвет съответните органи в страните-членки, отговорни за изготвянето на националните и регионални програми за финансовия период 2007-2013 г. Препоръчва се органите да обърнат внимание на всички потенциални целеви групи, които биха могли да извършват дейности, свързани с Натура 2000 места. Таблица 1 по-долу илюстрира съответните категории целеви групи. Категориите са въведени, за да се разграничат онези, които имат правни интереси по отношение на земята (напр. собственици, концесионери) от останалите.

Типове Натура 2000 места

Таблица 2 обхваща типовете Натура 2000 места, разглеждани при анализа на представените в следващия раздел регламенти. Препоръчително е националните и регионални органи да се запознаят с долуописаните типове Натура места.

Таблица 1: Целеви групи при анализа на фондовете

Публични администрации	Публичните администрации са правителствени органи и обществени консултативни органи на национално, регионално или местно ниво. Публичните администрации включват: правителствени представителства, като например ведомства и министерства, регионални органи, като например местните власти, водостопанските и здравните служби и др. Фокусът тук е насочен към администрации, които дават консултации по управлението на земи, но не притежават земи.
Земеделски производители	Лица или организации, ангажирани със селскостопанска дейности.
Ползватели на гори	Лица или организации, ангажирани със стопанска дейност в горите.
Собственици на частни земи	Частни лица или организации, които притежават земи. Може да включват ангажираните с нетърговски земеделски дейности (които не са земеделски и горски стопани).
Собственици на публични земи	Обществени организации и администрации, които притежават земи.
Предприемачи в рибовъдството и аквакултурите	Лица или организации, ангажирани с рибовъдни дейности или развъждане на аквакултури с търговска цел.
Управители на земи	Лица или организации, които управляват, но не притежават земи. Може да включват ангажираните с нетърговски земевладелски дейности (не земеделски и горски стопани).
НПО	Неправителствени организации, които нито притежават, нито стопанисват земи, но искат да подкрепят Натура 2000.
МСП	Малки и средни предприятия в контекста на Препоръка 2003/361/ЕС на Комисията от 6 май 2003 г. относно дефиницията на микро, малки и средни предприятия, Официален вестник бр. L 124 от 20.05.2003 г., стр. 36-41.
Образователни учреждения	Организации, ангажирани с образователни програми.
Други	Други лица или организации, които не спадат към някоя от предишните категории.

Таблица 2: Типове Натура 2000 места

Земеделски земи	Само обработваеми земеделски земи, вкл. култивирани овощни градини.
Гори	Гори, вкл. дехеза (<i>пасища в Испания</i>), <i>монтадо</i>
Други сухоземни територии	Включват алпийски територии, варовикови терени, всички други територии, които не са включени в останалите категории (напр. пасища, които не са категоризирани като обработваеми земеделски земи), в т.ч. изоставени земеделски земи или градини.
Вътрешни водни басейни	Реки, езера, сладководни басейни.
Влажни зони	Блата, тресавища, торфища, естуари [може да има известно припокриване с крайбрежните територии].
Крайбрежни територии	Пясъчни дюни, плажове, заливни брегове, крайбрежни водни басейни (до 12 морски мили) [може да има известно припокриване с влажните зони].
Морски територии	Извънбрегови морски територии (над 12 морски мили).

Таблица 3: Списък на управленските дейности по Натура 2000

Категоризация	№	Видове дейности	Описание
Окончателно определяне на местата	1	Администриране на процеса, свързан с избора на местата	Финансиране за извършващите избора органи.
	2	Научни изследвания/проучвания за определяне на местата – проучвания, инвентаризация, картиране, оценка на състоянието	Научни изследвания, научноизследователски персонал, работни срещи и сбирки, съставяне на бази данни и т.н.
	3	Подготвяне на изходна информация и информационни материали	Включително наръчници, семинари, работни срещи, обучителни материали и средства за изграждане на капацитет.
	4	Пилотни проекти	Първоначални “пробни” проекти в местата.
Планиране на управлението	5	Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми	Разработване и/или актуализиране на планове за управление, планове за действие, планове за земеползване и т.н.
	6	Формиране на управленски органи	Стартово финансиране, предпроектни проучвания, планове за управление и т.н.
	7	Консултация – обществени срещи, съгласуване със собствениците на земи	Включително разходи за организиране на семинари и работни срещи, публикуване на резултати от обсъждания, финансова подкрепа за заинтересовани страни и т.н. Може да включва и координационни дейности (пътуване, форуми, работни срещи).
	8	Преглед на планове за управление, стратегии и схеми	Преглед и актуализация на управленските планове и стратегии.
	9	Режийни разходи на управленските органи (поддръжка на сгради и оборудване)	Включително: режийни разходи за поддръжка на инфраструктурата, консумативи, пътни разходи, наеми и т.н.
	10	Поддръжка на съоръжения за обществен достъп до местата и тяхното използване, интерпретационни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др.	Включително разходи за карти, гидове, съответен персонал.
	11	Персонал (проектни изпълнители, еколози, охранители/рейнджъри, работници)	Текущи разходи за персонал.
Текущо управление и мониторинг на местообитания	12	Управление на местообитания	Природозащитни управленски мерки – поддържане и подобряване на благоприятния консервационен статус на местообитанията , включително възстановяване, осигуряване на биокоридори, управление на специфични местообитания, изготвяне на планове за управление.
	13	Управление на видове	Природозащитни управленски мерки – поддържане и подобряване на благоприятния консервационен статус на видовете , включително възстановяване, осигуряване на биокоридори, управление на специфични видове (растителни и животински), планове.
	14	Управление на агресивни чужди видове	Природозащитни управленски мерки спрямо агресивни чужди видове, включително възстановяване, инфраструктура, управление на специфични видове, изготвяне на планове за управление.

Категоризация	№	Видове дейности	Описание
Текущо управление и мониторинг на местообитания	15	Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел спазване на определени предписания	Обхваща: - Агроекологични мерки, напр. природосъобразни методи за производство, възстановяване на местообитания върху земеделски земи, екстензивно животновъдство, опазване на ливади и др. - Лесоекологични мерки, напр. обособяване на неползваеми зони, запазване на мъртвите дървета, контрол върху или премахване на агресивните чужди видове, залесяване или повторно залесяване, стопанисване на специфична растителност и т.н. - Акваекологични мерки, напр. поддържане на местообитания в зони с аквакултури и т.н. (отнася се по-скоро за аквакултурите, отколкото за рибовъдството).
	16	Предоставяне на услуги; компенсация за загубени права и пропуснати ползи; постигане на "съгласение" за приемливост със съседите	Средства за компенсиране, напр. на земеделски и горски стопани или други земевладелци или ползватели, на пропуснатите ползи в резултат от управленски предписания, изисквани за Натура 2000.
	17	Мониторинг и проучване	Отнася се главно до еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване, напр. разработване на планове за мониторинг, методи и съоръжения; обучение на персонал.
	18	Управление на риска (предотвратяване и защита от пожари, наводнения и т.н.)	Включва изготвянето на планове за противопожарна защита, развитието на съответната инфраструктура и осигуряването на оборудване.
	19	(Текущо) наблюдение на местата	Включва текущи надзорни, охранителни и патрулни дейности. Може да включва средствата за персонал, консумативи, пътни и др. разходи за осъществяване на надзорните и охранителни дейности, в т.ч. с цел контролиране на вредни рекреационни дейности, контрол на вредни стопански дейности и защита срещу пожари.
	20	Осигуряване на информация и информационни материали	Включва изграждането на информационни мрежи, изготвянето на бюлетини и осведомителни и информационни материали, създаване и поддръжка на интернет страници и т.н.
	21	Тренинг и обучение	Включва изготвянето на наръчници, провеждането на семинари и работни срещи, подготовката на информационни материали.
	22	Средства за насърчаване на посетителското ползване и оценяването на Натура 2000 места	
Инвестиционни разходи	23	Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж	Закупуване на земи с оглед защита на околната среда и прилагане на управленски схеми.
	24	Инфраструктура за възстановяването на местообитания или видове	Обхваща набор от мерки за създаване на специфични за управлението на околната среда инфраструктури, напр. за управлението на водите в торфени блата и мочурища. Може да включва осигуряването на оборудване (необходимо за обезпечаването на защита и на управленски институции и дейности, като напр. офис и компютърно оборудване, материали за мониторинг, лодки, водолазна екипировка, камери и т.н.)
	25	Инфраструктура за обществен достъп, информационни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др.	Инфраструктура за обществено ползване, съдействаща за защитата и управлението на околната среда (напр. инфраструктура, повишаваща културно-развлекателната ценност на местата, като например маркировка, наблюдателни площадки и пътеки или посетителски центрове). Може да включва осигуряването на оборудване (необходимо за обезпечаването на защита и на управленски институции и дейности, като напр. офис и компютърно оборудване, материали за мониторинг, лодки, водолазна екипировка, камери и т.н.)

Видове дейности

Степента, до която дейностите, свързани с управлението на Натура 2000 места, са приемливи за финансиране, варира. Поради това те са категоризирани и посочени в горната таблица. Списъкът от 25 дейности е заимстван от поместения в Доклада на ЕК по финансиране на Натура 2000 (COM(2004)431, окончателен), който на свой ред е изготвен на база списъка на категориите, определени от Работната група по член 8 и включен в последния й доклад по финансиране на Натура 2000³.

Работната група признава, че дефиницията на вида и обхвата на дейностите не е недвусмислена и че страните-членки биха могли да приложат доста различни подходи при категоризацията и описанието им. Авторите на настоящото ръководство са на същото мнение. Ако съответните органи на страните-членки искат да получат съфинансиране от Общността за управленска дейност, която смятат, че не е включена в долупоместения списък, следва да се свържат с представител на Главна дирекция "Околна среда" на ЕК, който ще може да им помогне при тълкуването.

Структура и съдържание:

³ Вж.: http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/financing_natura_2000/art8_working_group/pdf/final_report_en.pdf. По предложение на съпътстващата работна група по този проект в списъка са въведени известни изменения / допълнения.

Информация за възможностите за финансиране по различни фондове на Общността е представена за всеки от тези 25 **вида дейности** в редица таблици. Всяка таблица съдържа препратки към **членове** от регламенти на ЕС, отнасящи се до въпросната дейност. За всеки член е посочена следната информация:

- 1) Номер на члена
- 2) Предмет (заглавие) на члена
- 3) Вероятни целеви групи*
- 4) Вероятни типове места *
- 5) Териториални ограничения за право на участие (напр. териториални ограничения в структурните фондове)
- 6) Други евентуални ограничения/забележки
- 7) Възможни примери за прилагане на съответния член при управлението на Натура 2000 места.

*Тази информация не е включена в таблиците за структурните фондове/кохезионния фонд, тъй като не е приложима поради формата на съответните регламенти.

Приложение

Всеки от европейските фондове, анализирани с цел изготвяне на настоящото ръководство, действа в съответствие със системите и изискванията, посочени в конкретните регламенти за него. Анализът на възможностите, представен в таблиците в Раздел 5, се базира на текстовете на регламентите на ЕС (предварителни или при наличие – окончателни) за всеки отделен фонд.

За фондовете, които са обвързани с процеса на програмиране, е важно да се отбележи, че наличността на средства за конкретна дейност "на място" ще зависи от съдържанието на няколко стратегически и оперативни документи, в т.ч.:

- а) Текстовете на регламентите, публикувани в Официалния вестник.
- б) Съдържанието на "стратегическите" програми и планове (напр. Националните стратегически планове за ЕФР, националните стратегически планове за ЕЗФРСР, националните стратегически рамки за ЕФРР, ЕСФ и КФ), които се изготвят от страните-членки.
- в) Съдържанието на "оперативните" национални или регионални програми (напр. програмите за развитие на селските райони по ЕЗФРСР, националните оперативни програми по ЕФР, оперативните програми по структурните фондове и кохезионния фонд, националните годишни работни програми по LIFE+).

Тези "нива" на детайлност при програмирането позволяват на отделните страни-членки и/или региони да установят потребностите, които са най-важни на местно ниво, и да приоритизират средства за тях. Конкретизацията в съответните нива варира за отделните фондове. Например, разработваните по ЕЗФРСР програми за развитие на селските райони трябва да съдържат много детайлни описания на конкретните мерки, които могат да се финансират. За разлика от

тях, плановите и програмите по ЕФРР, ЕСФ и КФ са по-стратегически и не изискват подробни описания на мерките. На национално и регионално ниво Комисията не носи първостепенна отговорност за определяне съдържанието на програмите, но може да извърши преглед на тяхното съответствие с приоритетите на Общността, посочени в регламентите или в стратегическите насоки. В миналото министерствата на финансите, околната среда, земеделието и устройството (наред с други) участваха в изготвянето на програми за усвояване на фондовете на Общността.

Ползвателите на ръководството трябва да обърнат внимание, че посочените в таблиците членове не предоставят еднакви възможности за дадена дейност във всичките страни-членки. Възможностите за финансиране неизменно са предмет на по-широкия контекст и цели на регламента (напр. за регионално развитие) и в някои случаи самият член може да се ограничава до конкретен контекст (напр. предотвратяване на риска, възобновяеми енергийни източници). Управлението на Натура 2000 места може да съставлява набор от мерки, които, в зависимост от конкретното място, могат да се финансират по различни европейски фондове и по различни членове. Всъщност, управителите трябва да могат да направят много добра оценка на фондовете и на програмите, за да могат да обезпечат финансовите потребности на Натура 2000 от различните налични ресурси за финансиране от и извън ЕС.

Преди таблиците са поместени описания на всичките основни фондове на Общността. В тях се описват накратко целите на фонда, процеса на програмиране и съответните членове, отнасящи се до Натура 2000 (включени в таблиците).

Забележка: Настоящото ръководство не е предвидено да замести провеждането на местни проучвания за възможностите за финансиране – в редица страни-членки има програми за финансиране, които са независими от фондовете на Общността, но са приложими за Натура 2000 места. В настоящото ръководство е поместена информация само за основните фондове на Общността.

5. ОПИСАНИЕ НА ФОНДОВЕТЕ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)

Регламент на Съвета (ЕС) № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Официален вестник L 277/2 от 21.10.2005.

Вж. също: Стратегически насоки на Общността за развитие на селските райони. Официален вестник L.55/20 от 25.02.2006.

Цели

Целите на ЕЗФРСР са посочени в член 4. "Подкрепата за развитието на селските райони трябва да съдейства за постигането на следните цели:

- (а) Подобряване на конкурентноспособността на селското и горско стопанство чрез предоставяне на подкрепа за реструктуриране, развитие и иновация;
- (b) Подобряване на околната среда и селските области чрез предоставяне на подкрепа за управление на земите;
- (c) Подобряване качеството на живот в селските райони и насърчаване разнообразяването на стопанските дейности."

Програмиране

ЕЗФРСР ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007-13 г. Властите на страните-членки следва да разработят Национални стратегически планове (НСП) и Програми за развитие на селските райони (ПРСР), които да транспонират приоритетите на ЕО, посочени в регламента и стратегическите насоки, в национален/регионален контекст. В много случаи за конкретни проблеми ще се очертават национални или регионални приоритети.

Регламентът за ЕЗФРСР посочва нужния процес на разработване и приемане на НСП и ПРСР и необходимото им съдържание/структура (вж. точки II и III). Дейностите, които не са включени в програмите за развитие на селските райони, не може да се финансират от ЕЗФРСР. **Поради това е важно, ако властите възнамеряват да използват ЕЗФРСР за съфинан-**

сиране управлението на Натура 2000 места, това да се интегрира в Националните стратегически планове и съответните дейности/мерки да се включат в ПРСР.

Регламентите за прилагането на ЕЗФРСР все още не са финализирани. Те ще предоставят повече подробности за начина, по който Регламент № 1698/2005 следва да се прилага от страните-членки.

Финансиране

ЕЗФРСР е структуриран в четири "оси" за развитие на селските райони, като минималният размер на финансовите средства по всяка ос е различен:

Страните-членки могат да разпределят финансовите средства по четирите ос, стига да отговарят на минималните прагове. Ос 4 по "Лидер" се предвижда като кръстосан подход, който може да осигури комплексно развитие на селските райони чрез обхващането на аспекти в една от или в трите останали ос (вж. карето). С оглед размера на общия бюджет на ЕС за 2007-2013 г. трябва да се отбележи, че на национално ниво може да има известна конкуренция за финансиране на различните мерки и че заинтересованите лица ще трябва активно да отстояват мерките за Натура пред други конкурентни мерки. За това необходимостта от динамично планиране е много важна. Заинтересованите лица и държавните администрации трябва да се стремят да използват възможностите, предоставяни от ЕЗФРСР с цел комплексно развитие на селските

райони. Това означава да се изберат групи мерки, които ще допринесат не само за околната среда и за Натура, но и за местната икономика и общественост.

Таблица 4: Приоритетни ос по ЕЗФРСР

Ос	Минимален размер на финансовите средства (%)
1. Подобряване на конкурентноспособността на селскостопанския и горскостопанския сектор.	10
2. Подобряване на околната среда и на селските области.	25
3. Качество на живот в селските райони и разнообразяване на икономиката.	10
4. "Лидер"	5

"ЛИДЕР"

"Лидер" представлява четвъртата ос на новия ЕЗФРСР и ще спомага за приоритетите по първите три ос (т.е. подобряване на конкурентноспособността, околната среда и качеството на живот в селските райони и разнообразяване на икономиката), както и за възходящото развитие на селските райони и по-доброто им управление. За оста "Лидер" ще се отпускат 5 % от средствата по ЕЗФРСР.

Местните стратегии по "Лидер" се разработват на регионална основа, за да се оползотворят най-добре наличните ресурси и да се използва общата идентичност. Обществено-частните партньорства, наречени местни инициативни групи (МИГ), посочват потребностите за развитие на своите общности, които се включват в плана за развитие. Финансирането по "Лидер" помага на тези местни инициативни групи да поощрят и подпомогнат развитието на дребномащабни иновативни проекти, които отговарят на потребностите за развитие по устойчив начин. "Лидер" насърчава сътрудничеството между МИГ от различни европейски страни за съвместно разработване на проекти и изграждане на мрежи на регионално и национално ниво, както и на ниво ЕС. В миналите планови периоди много проекти по "Лидер" са донесли очевидни ползи за Натура 2000.

Основната полза от "Лидер" не се изразява в голям източник за финансиране на единични мерки по Натура 2000, а по-скоро в подхода, който насърчава сътрудничеството между местните лица и развитието на комплексни проекти. Ето защо той е много подходящ за райони, чиито стратегии съчетават природозащитата и земеползването по устойчив начин, който повишава стойността на Натура 2000 места, напр. екотуризъм или продажба на местни продукти, произведени по екологосъобразен начин.

Примери за предишни проекти и програми по "Лидер", както и допълнителна информация, са поместени на адрес: http://europa.eu.int/comm/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm

Таблица 5: Ключови дати по прилагането на ЕЗФРСР

Дейност	Дата
Мнение на Европейския парламент по Стратегическите насоки на ЕО за развитие на селските райони; Стратегическите насоки на ЕО се приемат от Съвета	Февруари 2006
Дискусия на страните-членки по НСП	Януари – Март 2006
Приемане на регламентите по прилагането от Комисията	Април – Юни 2006
Представяне на НСП от страните-членки	Март – Май 2006, т.е. максимум 3 месеца след приемането на Стратегическите насоки на ЕО, но преди приемането на Общ регламент за структурните фондове.
Представяне на ПРСР от съответните власти	Минимум 2 месеца – максимум 4 месеца след представянето на НСП
Преговори по ПРСР между Комисията и страните-членки	6 месеца след представянето на ПРСР
Начална дата на НСП и ПРСР	1 януари 2007 г.

Забележка: В горната таблица са посочени ориентировъчни дати, тъй като единствената фиксирана дата е 1 януари 2007 г., т.е. началото на НСП и ПРСР. По-нататъшното забавяне на финализирането на финансовите предвиждания може да доведе до отлагане на финализирането на НСП и ПРСР от страните-членки, докато не стане ясна конкретната бюджетна рамка, по която могат да реализират своите програми.

Таблица 6: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕЗФРСР, свързани с Натура 2000⁴.

Член	Текст
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор
20(a)(v)	Подпомагане на конкурентноспособността в сектора на селското и горското стопанство трябва да обхваща: учредяването на земеделски управленски органи и съвети, предоставящи консултантски услуги, в т.ч. съвети за земеделски облекчения и земеделски и лесовъдски съвети
20(b)(ii)	Подобряване на икономическата стойност на горите
20(b)(iii)	Добавяне на стойност към земеделските и горските продукти
20(b)(vi)	Възстановяване на селскостопанския потенциал, нарушен от природни бедствия и въвеждане на подходящи превантивни мерки.
36(a)(i)	Плащания на земеделски стопани в планински райони с неблагоприятни природни условия
36(a)(ii)	Плащания на земеделски стопани в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС
36(a)(iv)	Агро-екологични плащания
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]
36(b)(v)	Горско-екологични плащания
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности
52(a)(ii)	Подкрепа за създаването и развитието на микро-предприятия с цел насърчаване на предприемачеството и развитие на икономическата база
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони
52(c)	Професионално обучение и предоставяне на информация на икономическите субекти, действащи в обхвата на мерките по ос 3
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие
57(a)	Подкрепа за изготвянето на планове за управление и опазване на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност...
63	“Лидер”

⁴ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Европейски фонд за рибарство

Съгласно вътрешноинституционалния документ 2004/0169 (CNS), (966/05 ADD 1).

Цели

Целите на Европейския фонд за рибарство (ЕФР) са посочени в член 4. Те включват (наред с другото):

- подкрепа на Общата политика по рибарство (ОПР);
- подпомагане опазването и подобряването на околната среда и природните ресурси, свързани с рибностопанския сектор; и

- насърчаване на устойчивото развитие и подобряване качеството на живот в областите, свързани с дейности в рибностопанския сектор.

Програмиране

ЕФР ще функционира според програмането за бюджетния период 2007-13 г. Страните-членки ще трябва да разработят и приемат Национални стратегически планове (НСП), в които да очертаят стратегията за развитие на рибностопанския сектор съгласно ОПР, и Национални оперативни програми (НОП), в които да посочат как средствата от ЕФР ще се оползотворят в съответствие с НСП.

Предложеният Регламент за ЕФР описва необходимите процедури за разработване и приемане на НСП и изискваното им съдържание/структура (вж. член 14). НОП са по-конкретизирани от НСП и посочват как страните-членки възнамеряват да усвоят средствата по ЕФР. Ето защо те очертават рамката за осъществяване на политиките и приоритетите, които ще се съфинансират от ЕФР. Поради това, ако дадена дейност не е включена в НОП, тя не следва да се финансира по ЕФР. **Важно е дейностите, свързани с управлението на Натура 2000 места, да бъдат включени в НОП, ако страните-членки възнамеряват да използват ЕФР за съфинансиране на подобни дейности.**

Таблица 7: Ключови дати по прилагането на ЕФР

Дейност	Дата
Страните-членки представят НСП	Най-късно с представянето на НОП
Страните-членки представят НОП	До 31 декември 2006
Комисията би могла да върне за поправки НОП на страните-членки	В рамките на два месеца от представянето на НОП
Одобрение на НОП от Комисията	До четири месеца от представянето на съгласуваните НОП
Начало на НОП	1 януари 2007
Разисквания по прилагането на НСП, организирани от Комисията и базирани на писмени отчети от страните-членки	21 декември 2011 г.

Таблица 8: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФР, свързани с Натура 2000.⁵

Член	Текст
4	Цели
20	Обхват на мерките по приоритетна ос 1: чл. 20(с) социално-икономическа компенсация в подкрепа на управлението на риболовния флот, в т.ч. професионално обучение
26(1)(a)	Фондът може да спомога за финансирането на социално-икономически мерки, предложени от страните-членки за рибари, засегнати от развитието на рибарството, и които включват: 1(a) разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;
26(1)(c)	Фондът може да спомога за финансирането на социално-икономически мерки, предложени от страните-членки за рибари, засегнати от рибностопански разработки, и които включват: 1(c) схеми за преквалификация в дейности извън морския риболов;
27	Обхват на мерките по приоритетна ос 2: Съдействие при производството на аквакултури
28(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;
28(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО;
33	Обхват на мерките по приоритетна ос 3, мерки от всеобщ интерес
34(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;
34(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;
34(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;
34(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;
35(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомогащи за опазването и развитието на водните организми
35(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове
35(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрене на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи
38(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за определяне на рибарската дейност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици и експериментално допълнително зарибяване.
38(2)(c)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в частност върху морското дъно
40	Обхват на съдействието по приоритетна ос 4, особено по отношение на член (2)(b), (c), (d)
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор
41(1)(e)	Подкрепа за развитие на инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства
41(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и увеличаване на природното и културно наследство
41(1)(h)	Насърчаване на вътрешнорегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики
41(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.
42	Участие в устойчивото развитие на рибарските зони на "местни лица или групи", представляващи обществени или частни партньори.

⁵ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

ЕФРР, ЕСФ и КС

Кохезионната политика има за главна цел да подкрепя реалното сближаване и да намалява социално-икономическите и териториални несъответствия. Това се постига чрез съфинансиращи инвестиции и други мерки в по-малко развитите страни, региони и територии в ЕС. За периода 2007-2013 г. фокусът ще се съсредоточи върху подновения Лисабонски дневен ред и категориите инвестиции, които особено допринасят за растежа, като например: изследователска дейност и иновации, материална инфраструктура, екологосъобразни технологии, човешки капитал и знания. Стратегическите насоки на Общността (СНО)⁶ включват опазването на природата и видовете в съответствие с екологичното законодателство.

Предложеният общ регламент за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Кохезионния фонд (КФ) дефинира общите принципи, правила и стандарти за прилагането на трите фонда. Освен това, в три отделни регламента са посочени по-специфичните разпоредби за всеки фонд.

За плановия период 2007-2013 г. Комисията предложи доста значително опростяване, т.е. кохезионната политика да включва **три фонда: ЕФРР, КФ и ЕСФ и три цели:** 1-ва цел: “Сближаване”, финансирана от

⁶ COM(2005) 299: “Кохезионната политика в подкрепа на растежа и реализацията: Стратегически насоки на Общността, 2007-2013 г.”

ЕФРР, ЕСФ и КФ; 2-ра цел: “Регионална конкурентноспособност и заетост”, финансирана от ЕФРР и ЕСФ; и 3-та цел: “Териториално сътрудничество”, финансирана от ЕФРР. Регионите, подпомагани по цел “Сближаване” са онези, в които БВП на глава от населението е под 75% от средния за ЕС. Всички останали региони са потенциални кандидати за подкрепа по 2-ра цел.

Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)

Съгласно предложенията на Комисията за общия регламент за кохезионния и структурните фондове (COM(2004)492) и регламента за ЕФРР (COM(2004)495).

Цели

ЕФРР трябва да спомогне за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване в рамките на ЕС посредством намаляване на регионалните несъответствия и подкрепа на структурното развитие и адаптацията на регионалните икономики. В частност ЕФРР трябва да спомага за укрепването на конкурентноспособността и иновацията, за създаването на заетост в устойчиви практики и за екологосъобразен растеж.

ЕФРР съсредоточава подкрепата си върху редица тематични приоритети, които отразяват целите на кохезионната политика на ЕС (чл. 4, 5 и 6 на Регламента за ЕФРР). Като цяло, ЕФРР спомага за финанси-

рането на различни инициативи за регионално развитие (напр. инвестиции в производството и инфраструктурата).

Програмиране

ЕРФФ ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007-13 г. Като цяло, определянето на стратегическите насоки и програмирането за кохезионния и структурните фондове ще се извърши на три етапа: 1) Европейският съвет приема **Стратегическите насоки на Общността**, предложени от Комисията по отношение на финансирането, 2) Страните-членки разработват **национални стратегически референтни рамки** (НСРР), в които излагат стратегията с тематични и териториални приоритети, допълващи целите на Общността, 3) Страните-членки подготвят **оперативни програми** (ОП), в които посочват конкретните дейности по ЕФРР (както и по ЕСФ и КФ) на ниво страни-членки. НСРР и ОП обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. И двете се представят за одобрение на Комисията.

В оперативните програми се посочва как страните-членки възнамеряват да оползотворят средствата от ЕФРР. Поради това те очертават рамката за прилагането на политиките и приоритетите, които ще бъдат съфинансирани от фонда. Дейностите, които не са включени в оперативните програми, няма да се финансират от ЕФРР.

Таблица 9: Ключови дати по прилагането на ЕФРР

Дейност	Дата
Изготвени стратегически насоки на Общността за структурните фондове	
Страните-членки подготвят и представят НСРР	В рамките на пет месеца от приемането на стратегическите насоки на Общността
Страните-членки подготвят и представят предложения за оперативни програми по ЕФРР	В срок до пет месеца от решението на Комисията по НСРР (Общ регламент, член 31.3); евентуално по същото време, в което се представят НСРР (член 26.2).
Комисията би могла да върне за преработване предложената програма на страната-членка	
Комисията трябва да приеме оперативните програми	Възможно най-скоро, но не по-късно от четири месеца след официалното им представяне от страните-членки (член 31).
Начало на оперативните програми по ЕФРР	1 януари 2007
Страните-членки представят на Комисията отчет за напредъка по прилагането на НСРР	В края на 2009 и 2012 г.

Таблица 10: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФРР, свързани с Натура 2000⁷.

Член	Текст
	Цел "Сближаване"
4 (2)	Информационно общество, в т.ч. разработване на местни идеи, услуги и приложения, подобряване на достъпа до и развитието на он-лайн обществени услуги, подкрепа и съдействие за приемането и ефективното ползване на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) от МСП.
4 (3)	Околна среда, в т.ч. инвестиции, свързани с управлението на отпадъци, водни ресурси, пречистване на битовите отпадни води, качество на въздуха, комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, рекултивация на нарушени терени и замърсени площи, съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, подпомагане на МСП при популяризирането на модели на устойчиво производство посредством въвеждане на рентабилни системи за екологичен мониторинг и възприемане и ползване на технологии, предотвратяващи замърсяването.
4 (4)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове
4 (5)	Туризм, в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и увеличаване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност
4 (6)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. трансевропейски мрежи и интегрирани селищни стратегии за чист градски транспорт, които допринасят за [...] намалявайки въздействията върху околната среда

⁷ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Член	Текст
4(7)	Енергия, в т.ч. трансевропейски мрежи, които допринасят за [...] с оглед на екологичните съображения, увеличаване на енергийната ефективност и ползването на възобновяеми енергийни източници
4(8)	Инвестиции в образованието, допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в регионите
4(10)	Преки средства за инвестиране в МСП, допринасящи за създаването и запазването на работни места
	Цел “Регионална конкурентноспособност и заетост”
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000, допринасящи за устойчивото икономическо развитие и разнообразяването на селските райони
5(2)b	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: насърчаване на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове
5(3)a	Достъп, извън главните селищни центрове, до транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес
	Цел “Европейско териториално сътрудничество”
6(1)a	Развитие на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия
6(1)b	Развитие на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда;
6(1)	Развитие на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: намаляване на изолацията посредством подобрен достъп до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги, и трансгранични системи за водите, отпадъците и енергията
6(1)d	Развитие на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, в частност в сектори като здравеопазване, култура и образование.
6(2)a	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони, посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие по следните приоритети: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони
6(2)c	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони, посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие по следните приоритети: предотвратяване на риска
6(3)	Увеличаване на ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на въпросите, упоменати в член 5(1) и (2) и член 8.
8	Селищни измерения: възстановяване на материалната среда, преустройство на орни земи и опазване и развитие на историческото и културно наследство [...]
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството
10	Територии с неблагоприятни природни условия: подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма

Европейски социален фонд (ЕСФ)

Съгласно предложенията на Комисията за общия регламент за кохезионния и структурните фондове (COM(2004)492) и регламента за ЕСФ (COM(2004)493).

Цели

ЕСФ подкрепя политики и приоритети, насочени към постигане на напредък в посока пълна заетост, подобряване качеството и производителността на труда, насърчаване на социалното приобщаване и сближаване (в съответствие с Европейската стратегия за заетост (ЕСЗ)). По-конкретно, ЕСФ се съгласува с целите на Общността в областта на социалното приобщаване, образованието и обучението, и равенството между жените и мъжете. Подкрепата на ЕСФ се съсредоточава върху редица тематични приоритети, които отразяват целите на кохезионната политика на ЕС (член 3 от Регламента за ЕСФ).

Програмиране

ЕСФ ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007-13 г. Като цяло, определянето на стратегическите насоки и програмирането за кохезионния и структурните фондове ще се извърши на три етапа: 1) Европейският съвет очертава **Стратегическите насоки на Общността** по отношение на финансирането, 2) Страните-членки разработват **национални стратегически референтни**

рамки (НСРР), в които излагат стратегията за принос към целите на Общността, 3) Страните-членки подготвят **оперативни програми** (ОП), в които посочват конкретните дейности по ЕСФ (както и по ЕФРР и КФ) на ниво страни-членки. НСРР и оперативните програми обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г.

Оперативните програми по ЕСФ ще отразяват стратегически избор и приоритети, поради което възможностите за включване на подробен списък с дейности ще бъдат ограничени. При все това, в програмите ще може да се включат екологични приоритети, които биха могли да са свързани с области, подпомагащи реализацията на Натура 2000 (напр. реформи в администрацията, ангажирана с управлението на околната среда в страната-членка).

Таблица 11: Ключови дати по прилагането на ЕСФ

Дейност	Дата
Изготвени стратегически насоки на Общността за структурните фондове	
Страните-членки подготвят и представят НСРР	Възможно най-скоро след приемането на стратегическите насоки на Общността
Страните-членки подготвят и представят предложения за оперативни програми по ЕСФ	Възможно най-скоро след решението на Комисията по НСРР (Общ регламент, член 26) или по същото време, в което представят НСРР.
Комисията би могла да върне за преработване предложената програма на страната-членка	
Комисията трябва да приеме оперативните програми	Възможно най-скоро след официалното им представяне от страните-членки.
Начало на оперативните програми по ЕСФ	1 януари 2007
Страните-членки представят на Комисията отчет за напредъка по прилагането на НСРР	Първи отчет - през 2008 г. и не по-късно от 1 октомври всяка година
Завършване на оперативните програми по ЕСФ	31 декември 2013

Таблица 12: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕСФ, свързани с Натура 2000⁸.

Член	Текст
	Цели: “Сближаване” и “Регионална конкурентноспособност и заетост”
3(1)a ii	Разработване и разпространение на иновационни и по-продуктивни форми на организация на труда, в това число по-добри здравни условия и безопасност, определяне на бъдещи изисквания към професиите и професионалните умения, и разработване на конкретни услуги, свързани с повишаването на заетостта, обучението и подпомагането на работниците в контекста на реструктурирането на предприятия и сектори
	Цел “Сближаване”
3(2)b i	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги [...]: разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуправителствена координация и диалога между съответните обществени и частни организации;
3(2)b ii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги [...]: изграждане на капацитет за изпълнение на политики и програми, включително във връзка с прилагане на законодателството, и особено чрез обучение на ръководството и служителите и конкретна помощ за ключови звена, инспекторати и участници в социално-икономическите дейности, в това число обществените партньори и съответните неправителствени организации.

⁸ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Кохезионен фонд

Съгласно предложенията на Комисията за общия регламент за кохезионния и структурните фондове (COM(2004)492) и регламента, учредяващ Кохезионния фонд (COM(2004)494). Малко вероятно е Кохезионният фонд да бъде използван за пряко финансиране на Натура 2000, но при все това може да има случаи, при които проектите, финансирани от Кохезионния фонд, носят непреки ползи за Натура 2000 места.

Цели

Кохезионният фонд ще осигурява подкрепа за:

- 1) Трансевропейските транспортни мрежи, в частност приоритетни проекти от европейско значение (Решение № 1692/96/ЕС);
- 2) Постигане на целите на член 174 от Договора за ЕС, които са сред приори-

тетите, посочени в политиката на Общността по опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда;

- 3) Области, които могат да бъдат развити на устойчива основа и ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, транспортни системи между отделните видове транспорт и тяхната съвместна оперативност, управление на пътния и въздушен трафик, чист градски и обществен транспорт.

Програмиране

Кохезионният фонд ще функционира според програмирането за бюджетния период

2007-13 г. Програмирането на кохезионния и структурните фондове ще се извърши на два етапа от страните-членки: 1) Страните-членки разработват **национални стратегически референтни рамки** (НСРР), в които излагат стратегията за устойчиво развитие, спомагаща за целите на Общността; 2) Страните-членки подготвят **оперативни програми** (ОП), в които посочват съгласуван набор от приоритети, които да бъдат постигнати с подкрепата на фонда. Всяка приоритетна ос съдържа група дейности. НСРР и оперативните програми обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. ОП се приемат от ЕК.

Дейностите, които не са включени в съдържанието на приоритетните оси, не могат да получат съфинансиране.

Таблица 13: Ключови дати по прилагането на Кохезионния фонд

Дейност	Дата
Законодателни документи	До средата на 2006 г.
Стратегически насоки на Общността	Приемане от Съвета след обсъждане с ЕП до есента на 2006 г.
Страните-членки представят НСРР	5 месеца след стратегическите насоки на Общността
Страните-членки представят оперативни програми	4 месеца след предходните.

Неофициалните разговори със страните-членки по обсъждането на НСРР вече са започнали.

Таблица 14: Списък на ключовите членове на Регламента за КФ, свързани с Натура 2000⁹.

Член	Текст
2 (2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда
2 (3)	Области, които могат да бъдат развити на устойчива основа и ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, транспортни системи между отделните видове транспорт и тяхната съвместна оперативност, управление на пътния и въздушен трафик, чист градски и обществен транспорт

⁹ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Финансов инструмент за околна среда (LIFE+)

През септември 2004 г. Комисията прие предложение за Регламент за програма LIFE+, която да се реализира за периода 2007-2013 г., замествайки предишната програма LIFE III. Предложението за LIFE+ все още е предмет на обсъждане от страна на европейските институции и текстът на регламента не е финализиран. Поради това анализът в този раздел е базиран на работния документ №15375/05.

LIFE+ ще се състои от три компонента: LIFE+ природа и биоразнообразие, LIFE+ екологична политика и управление, и LIFE+ информация и комуникация.

Цели

Конкретните цели на LIFE+ природа и биоразнообразие са посочени в член 4:

“(а) да спомага за прилагането на политиката и законодателството на Общността по отношение на природата и биоразнообразието [...]; и да подпомага по-нататъшното развитие на мрежата Натура 2000, в т.ч. крайбрежните и морски местообитания и видове;

(б) да спомага за обединяването на информационната основа, необходима за развитието, оценката, наблюдението и анализа на политиката и законодател-

ството на Общността по отношение на природата и биоразнообразието;

(с) да спомага за разработването и прилагането на планови подходи и инструменти за наблюдение и оценка на състоянието на природната среда и биоразнообразието и на факторите, въздействията и противодействията, които се отразяват върху нея, особено що се отнася до постигане на целта за прекратяване на загубата на биоразнообразие в Общността до 2010 г.;

(д) да съдейства за по-добро екологично управление и по-широко участие на заинтересованите лица, включително и на неправителствените организации, в консултациите по и прилагането на политиката и законодателството за природната среда и биоразнообразието.”

Програмиране

Фондът “LIFE+” ще функционира според програмен подход. Комисията ще изготви многогодишни стратегически програми за периодите 2007-2010 и 2011-2013. В тях ще се посочат главните цели, приоритетните области на действие, видовете мерки и очакваните резултати от финансирането от ЕО. В програмите ще се описва разпределянето на средствата между страните-членки и ще се посочват перата от бюджета, които подлежат на централно пряко и делегирано управление. В рамката на тези многогодишни

стратегически програми страните-членки трябва да представят на Комисията проектни национални работни програми за всяка година. Изискванията за тези работни програми са посочени в член 6. **Важно е дейностите, свързани с управлението на Натура 2000 места, да бъдат включени в годишните национални работни програми, ако страните-членки възнамеряват да използват LIFE+ за съфинансиране на подобни дейности.**

Право на участие: Член 10 от проекто-регламента за LIFE+ гласи: “По настоящият регламент няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността, в т.ч. Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Рамковата програма за конкурентноспособност и иновации, Европейския фонд за рибарство и Седмата рамкова програма за научни изследвания.” Това означава, че LIFE+ **не може** да се използва за финансиране на дейности, които имат право на финансиране по другите фондове на Общността, разгледани в настоящото ръководство.

Таблица 15: Ключови дати по прилагането на фонда "LIFE+"

Дейност	Дата
Комисията изготвя първата многогодишна стратегическа програма за 2007-2010 г. и провежда обсъждане със страните-членки	Трябва да се приеме не по-късно от 3 месеца след влизането в сила на регламента.
Страните-членки представят годишни национални работни програми	Първата програма – не по-късно от 3 месеца след приемане на първата многогодишна стратегическа програма, а останалите – според графика в правилника за прилагане.
Фондът "LIFE+" влиза в действие	Около средата на 2007 г.

Ключови членове на Регламента за LIFE+, свързани с Натура 2000¹⁰.

Ключовият член на Регламента за LIFE+, свързан с Натура 2000, е **член 3**, в който се посочват критериите за право на финансиране на мерки и проекти по този Регламент:

“... 2. Мерките, предвиждани в многогодишните стратегически програми, изготвени в съответствие с член 6(1), годишните национални работни програми, приети съгласно член 6(5), и проектите, осъществявани по тези програми, трябва да отговарят на долупосочените критерии, т.е. да бъдат:

(а) в интерес на Общността, допринасяйки значително за постигането на главната цел на LIFE+, посочена в член 1(2); и

(b) технически и финансово съгласувани, осъществими и стойностни.

3. Освен това, за да се обезпечи европейската добавена стойност и да се избегне финансирането на [...] повтарящи се дейности, мерките, предвидени в годишните национални работни програми и проектите, осъществявани по тези програми, трябва да отговарят на поне един от долупосочените критерии, т.е. да бъдат:

(а) мерки и проекти, представляващи най-добри практики, или мерки и проекти, демонстриращи прилагането на Директива 79/409/ЕИО за опазване на дивите птици или на Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна; или (b) иновативни мерки и проекти или демонстрационни мерки и проекти, свързани с екологичните цели на Общността, включително за развитие или популяризиране на най-добри практики, ноу-хау или технологии; кампании за повишаване на общественото съзнание; специално обучение на лица,

ангажирани в противопожарните дейности; или

(с) мерки и проекти за развитие и осъществяване на целите на Общността, свързани с широкомащабен, съгласуван, обстоен и дългосрочен мониторинг на горите и екологичните взаимодействия.”

Много важен е и член 10, в който са посочени ограниченията, свързани с правото на участие (споменати по-горе).

¹⁰ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Седма рамкова програма за научни изследвания (FP7)

Съгласно предложението на Комисията за Решение относно Седмата рамкова програма на Европейската общност за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (2007-2013 г.) (COM(2005) 119).

Цели

Седмата рамкова програма за научни изследвания (FP7) очертава приоритетите и дейностите на Общността в областта на научните изследвания и технологичното развитие за периода 1 януари 2007 – 31 декември 2013 г. Целите на FP7 са насочени предимно към подкрепа на целите на Лисабонския дневен ред посредством научноизследователски дейности, финансирани от Общността.

Наред с другото, FP7 ще осигурява подкрепа за транснационални изследвания в редица тематични области, като напр. околна среда (член 2 на Решението). Ключовите екологични теми по FP7 са 1) прогнозиране на климатичните и екологични промени и промените в сухоземните и океански системи, 2) средства и технологии за наблюдение, предотвратяване и смекчаване на екологичните щети и рискове, в т.ч. здравни, и 3) опазване на природната и антропогенна среда.

Програмиране

FP7 ще обхваща периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. Отделните предложения за проекти по FP7 се дават след като бъде отправена покана за представяне на предложения за проекти за конкретна област от Рамковата програма. Поканите ще бъдат публикувани в Официалния вестник на Европейския съюз, като повече информация може да се намери на уеб-страниците на Европа и Кордис¹¹.

¹¹ Вж.: http://europa.eu.int/comm/research/future/index_en.cfm
и <http://www.cordis.lu/fp7/>

Таблица 16: Ключови дати по прилагането на FP7

Дейност	Дата
Въвеждане на FP7	края на 2006 / началото на 2007 г.
Първи покани за предложения по FP7 и първи проекти по FP7	От началото на 2007 г.
Следващи покани за предложения и изпълнение на проекти по FP7	2007-2013
Край на FP7	2013 г.

Таблица 17: Списък на ключовите членове на FP7, свързани с Натура 2000¹².

Член	Текст
2(2) f	Сътрудничество: подкрепа на всички научноизследователски дейности, осъществявани в транснационално сътрудничество в следните тематични области: Околна среда (вкл. Промяна на климата)
2(2) g	Сътрудничество: подкрепа на всички научноизследователски дейности, осъществявани в транснационално сътрудничество в следните тематични области: Транспорт (напр. екологизиране на наземния транспорт)
Програмата за развитие на капацитет може да се отнася например и за инфраструктурата (член 2(5)). Биотехнологиите, селскостопанската и хранителната промишленост може да се отнесат към програмата за сътрудничество (член 2(2) b).	

¹² Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

6. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАТУРА 2000

По-долу са описани няколко хипотетични широкомащабни природозащитни проекта, при които фондовете на Общността биха могли да послужат за подпомагане на различни аспекти от управлението. Конкретните мерки, посочени в примерите, са включени в следващите таблици. Начините, по които тези примерни проекти могат да получат финансиране, се посочват с надеждата, че лицата, ангажирани в природозащитни проекти в Европа, ще осъзнаят различните възможности, предлагани от новия интегриран подход за финансиране, а също и необходимостта от активно търсене на средства от различни източници.

Пример 1: Опазване на мечки в Натура 2000 места

Кафявата мечка (*Ursus arctos*) е най-широко разпространеният вид мечка в света. Тези мечки имат голяма глава с къс нос, закръглени, почти незабележими уши, малки очи, къса опашка и здраво сложено тяло с изпъкнала гърбица. Мечките имат ниско ниво на репродуктивност, а нивото на смъртност е до голяма степен свързано с човека. Те са всеядни, но се нуждаят от големи местообитания, което ги прави уязвими към промените в ползването на земите. Най-доброто местообитание на мечките в Европа е вече изчезнало поради изсичането на гори. Необходимо е сериозно управление и защита на ключовите ареали и трасета за мечките. Но наличието на съществуващите местообитания не е единственият важен фактор за оцеляването на кафявата мечка. Приемането и адаптивното управление са жизненоважни за бъдещето на този вид. Необходимо е обществото да се ангажира и образова, населението в околностите на видовете ареали да се информира за поведението и екологията на мечките. Стопаните трябва да се насърчат да използват традиционни средства за охрана на добитъка, за да се намалят конфликтите, възникващи от плякосването на животни.

Дейности, които биха били необходими за “Опазване на мечките в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Обучение на персонал, ангажиран с опазването на мечките [дейности 3, 21]
- Възстановяване на места, подобряване на местообитания на мечки (напр. засаждане на типична растителност, служеща за храна, като например плодни дръвчета) [дейности 13, 15]
- Дългосрочно наблюдение на индивиди [дейности 17, 19]
- Преброяване на популациите на мечките [дейност 2]
- Образование на по-широк кръг от населението [дейност 20, 21]
- Производство и продажба на изделия, посветени на мечката [дейности 15, 16]
- Сътрудничество по проекти за мечки в съседни райони [дейност 20]
- Намаляване на инфраструктурните пречки за придвижването на мечките (зелени мостове, проходи) [дейност 13]
- Интензивни връзки с обществеността с цел приемане на мечките [дейност 20]
- Оценка на работата по връзки с обществеността [дейност 20]
- Лобиране пред и информиране на съответните заинтересовани страни [дейност 20]
- Разработване и/или актуализиране на планове за управление с участието на заинтересованите страни [дейности 5, 8]
- Предохранителни мерки (електрически огради, кучета-пазачи) [дейност 15, 24]
- Създаване на подходяща за мечки буферна зона около мястото (в земеделски земи) [дейности 15, 16]
- Изграждане и поддръжка на образователни маршрути/пътеки в мястото [дейности 22, 25]
- Изграждане на инфраструктура за посетители (посетителски център) [дейност 25]
- Изграждане на инфраструктура за видовете (ограждения) [дейност 24]
- Предотвратяване на риска в района (мерки срещу горски пожари) [дейност 18]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [мечка] в следващите таблици.

Пример 2: Поминък от горско стопанство и земеделие в Натура 2000 места

“Стопанството” се състои от няколко земеделски парцела край една река, букова гора на места с иглолистни формации, и влажна зона с извори. Първоначалният модел на залесяване е бил с едновъзрастни дървета и е ползван като класическа горска култура. Някои отдели са били постепенно променяни с цел превръщане на горската култура в многоетажна гора.

Някои отдели са отредени за производство на висококачествена дървесина. Част от останалата дървесина се използва за производство на енергия.

Един от отделите е разположен във влажна зона с много извори. Предишните иглолистни насаждения са били напълно изсечени и за да се възстанови първоначалното ниво на влага, дренажите са били запълнени с отсечена дървесина. Избраният лесо-въдски метод е естествено възобновяване, а на местата, където то не дава достатъчно бързи резултати, може да се засадят адаптирани горски видове. Флората и фауната могат да се възобновят и полуестественото местообитание да се възстанови. Този вид управление се смята за устойчиво и позволява да се увеличи биоразнообразието във всички отдели, като същевременно гората продължава да носи приходи.

Земеделските площи се обработват ежегодно. Някои са отредени за производство на хранителна продукция, а други – за паша и фураж. Управлението на тези площи отговаря на агроекологичните мерки и включва синори за бръмбари.

Дейности, които биха били необходими за “Поминък от горско стопанство и земеделие в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

1. Горско стопанство

- Съобразено с мястото залесяване с различни дървесни видове с цел създаване на многоетажна гора [дейност 12]
- Запазване на стари и мъртви дървета [дейност 12]
- Контрол върху чуждите видове, които могат да навредят на местообитанията [дейност 14]
- Смесване на видовете (генетично разнообразяване) [дейност 12]
- Различни разстояния между новозасадените дървета [дейност 12]
- Премахване на дренажите в изворни зони [дейност 12]
- Мониторинг на санитарното/жизненото състояние на отделите [дейност 14]
- Програма за обучение на персонал [дейност 21]
- Развитие на инфраструктура (създаване на пътеки за достъп, слагане на огради за защита от животни и т.н.) [дейност 25]

2. Земеделие

- Създаване на буферни зони около нивите [дейност 12]
- Късна коситба [дейност 12]
- Смяна на пасищата и окосените площи през годината [дейност 12]
- Запазване на живи плетове за осигуряване на заслон за добитъка [дейност 12]

3. Информация и комуникация

- Комуникационна и информационна кампания, адресирана към обществеността и училищата – съвместно с изследователски центрове [дейност 20, 21]
- Поставяне на табелки и рекламни табла [дейност 22]
- Създаване на инфраструктура за обществено ползване (примери: изложбена зала с местни продукти, огради и т.н.) [дейност 22]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [агролес] в следващите таблици.

Пример 3: Устойчиво управление на реки, съчетаващо опазване на местообитания на видрата с туристическа дейност в Натура 2000 места

Блуривър е една от най-красивите реки в Европа. Части от речния басейн са обявени за Натура 2000 места, тъй като обхващат местообитания и видове, включени в Директивата за местообитанията. Чакълестите брегове опазват местообитания на видрата и някои скакалци, а малките езерца, свързани с реката, са обитавани от много водни кончета. Децата обичат да играят край реката, тъй като там има много неща за откриване. Туризмът просперира, тъй като районът е с богата природа и предлага много възможности за дейности сред природата, като пешеходен туризъм, колоездене, рафтинг, наблюдение на животни (видри) и т.н. Поради бентовете, построени в горното поречие, речното течение се е ускорило и речното легло се е удължало. Това се е отразило негативно на важните местообитания, свързани с реката. Много от езерцата са пресъхнали, реката е със силни бързеи и има по-малко ръкави. Това е довело и до увеличаване на потока туристи в последните останали естествени местообитания. Речният басейн обхваща територии от две страни-членки.

Дейности, които биха били необходими за “Устойчиво управление на реки, съчетаващо опазване на местообитания на видрата с туристически дейности в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Образование на местното население с цел приемане на идеята за възстановяване на реката [дейност 20]
- Разрушаване/премахване на бентовете [дейност 12]
- Закупуване на земи за възстановяване на реката [дейност 23]
- Създаване на рибарници [дейност 24]
- Изграждане на посетителски център [дейност 25]
- Устройство на място за барбекю близо до реката (за да се минимизира опасността от неправомерно палене на огън) [дейност 22]
- Издаване на туристическа брошура [дейности 3, 20]
- Създаване на колоезачна пътека край реката [дейност 22]
- Мониторинг на популациите на водните кончета и скакалците [дейност 17]
- Пускане на ендемични видове речни раци [дейност 13]
- Оставяне на мъртвата дървесина в крайречната гора [дейност 12]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [река] в таблиците.

Пример 4: Проект за опазване на муткура

Муткурът (*Phocoena phocoena*) е един от най-дребните видове китоподобни, достигащ средна дължина 1,55 метра и тегло 55 килограма. Видът обитава главно крайбрежни води и често се среща в заливи, естуари и пристанища. Популациите на муткура са като цяло застрашени от инцидентния улов в таляните. Химическото и шумовото замърсяване, както и морският трафик и липсата на храна също могат да застрашат този вид. Необходими са повече знания за ключовите ареали на муткура, като съответните места трябва да бъдат сериозно защитени и управлявани. Рибарите трябва да се насърчат да използват риболовни пособия, които минимизират нежелания улов на муткури. Важно е да се прилагат активни средства за предупреждаване на муткурите за наличието на мрежи, които да ги държат настрана от тях, например т.нар. акустични бариери (бръмчащи устройства).

Дейности, които биха били необходими за “Проект за опазване на муткура” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Идентифициране и обявяване на важните зони за муткура [дейност 2]
- Проучване на разпространението и поведението на вида [дейност 13]
- Дългосрочен мониторинг на вида [дейност 17]
- Разработване и използване на риболовни пособия, които минимизират нежелания улов (рибари и учени) [дейности 4, 13]
- Подобряване качеството на водите, напр. контрол на замърсяването [дейност 12]
- Пробни проекти за опазване и управление на хранителните ресурси за муткура, като напр. риба и цефалоподи [дейност 12]
- Обучение на персонала, ангажиран с опазването на муткура [дейност 13, 21]
- Сътрудничество по проекти за муткура в съседни райони [дейност 7]
- Образование и информиране на заинтересованите лица, напр. рибари, брегова охрана [дейности 3, 20]
- Информирание на широката общественост с цел повишаване на ангажираността по отношение на муткура [дейност 3, 20]
- Изграждане на посетителски център [дейност 25]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [муткур] в таблиците.

Пример 5: Управление на сухи тревни местообитания в Натура 2000 места

“Богатство от цветя” е мотото, използвано за хълмистото Натура 2000 място Флауърхил. Фермерите стопанисват земята по традиционен и устойчив начин. По-голямата част от тревните площи е много суха и непродуктивна. Някои от тях се косят само веднъж годишно. В някои части пасуват кози. Козето мляко е добро поради високото качество на пасищата, но местното търсене на този продукт не е достатъчно. Преди няколко години група фермери решили да засадят дървета в по-влажните части на територията. Някои не показали добър растеж, но някои насаждения от местни видове се развили много добре и се използват за добив на строителна дървесина и дърва за огрев. Трудно е да се убедят младите стопани да продължат с традиционното земеделие и стопанисване на горите. Някои от тях искат да отглеждат грозде, а някои вече са се отказали от земеделието. Не всички фермери работят постоянно земите си и някои части от сухите тревни местообитания не се стопанисват. Тези места обрастват с храсти и дървета. Някои редки видове пеперуди, обитаващи единствено тревни сухи местообитания, са почти изчезнали от района.

Дейности, които биха били необходими за “Управление на сухи тревни местообитания в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Разработване на план за управление на сухите тревни местообитания [дейност 5]
- Закупуване на кози за паша [дейност 13]
- Изграждане на обща кошара за козите [дейност 12]
- Поставяне на дървена ограда около сухите тревни местообитания [дейност 12]
- Стимули за косене на непасуваните площи с моторна косачка веднъж годишно [дейност 13]
- Закупуване на моторна косачка за фермерите [дейност 12]
- Изсичане на храстите, пораснали в нестопанисваните сухи тревни местообитания [дейност 12]
- Стимули за устойчиво управление на насажденията от местни дървесни видове [дейност 13]
- Развитие на дребномащабна инфраструктура (пътища) в горските и тревни площи [дейност 10]
- Организиране на конференция по “управление на сухите тревни местообитания” [дейност 7]
- Изготвяне на лого и реклама за местните земеделски продукти (напр. мляко) [дейност 20]
- Обучение за повишаване на комуникативните умения на управителя на съответното Натура 2000 място [дейност 21]
- Създаване на изложбен кът за местни продукти в общината [дейност 20]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [цветя] в таблиците.

Пример 6: Управление на реки, свързано с развитие на земеделие, аквакултури и туризъм в Натура 2000 места

Реката тече през една долина в местност, обхващаща богати земеделски площи, овощни градини, иглолистни и широколистни гори, рибовъдни стопанства и туристически райони. Край реката е разположен град, който изхвърля част от непреработените си води в реката. Стартирани са проекти за пречистване на водите. По поречието на реката, на интервали от около 20 км, са обособени биокоридори – малки части от реката, използвани от водните мигриращи видове. Промислените и селскостопански дейности в близост до тези райони са регулирани и общественият достъп е ограничен. Биокоридорите са обособени в чувствителни райони, използвани от защитени видове (места за хранене, размножаване и почивка). За специфичната речна и крайречна флора и фауна се извършва мониторинг със съвместното участие на изследователски центрове и рибарски, гребни и земевладелски организации. С цел предотвратяване на ерозията и въздействието ѝ върху качеството на речните води, стопаните на разположените в близост земи засаждат дървета и плетове. Част от реката е включва рибарници.

Дейности, които биха били необходими за “Управление на реки, свързано с развитие на земеделие, аквакултури и туризъм в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Градоустройствено планиране, проект за пречистване на отпадни води [дейности 12, 25]
- Управление и мониторинг на биокоридорите [дейности 12, 13, 14]
- Управление и мониторинг на речната фауна и флора [дейности 12, 13, 14]
- Сключване на договори за реката със собствениците на крайречни територии [дейност 12]
- Изграждане на брегозащитни огради, особено в близост до биокоридори [дейност 12]
- Обучение на персонал по екологично управление на рибовъдните стопанства и реките [дейност 20]
- Образование на местното население и сътрудничество с образователни институции [дейности 3, 21]
- Обществени срещи, конференции със заинтересовани лица [дейност 20]
- Инфраструктура за рибарство и лодкарство, включително съоръжения за инвалиди [дейност 22]
- Система за алармиране при болести и проблеми, свързани с водите [дейност 17]
- Разработване на риболовен/природен туристически продукт [дейност 20]
- Инфраструктура за туристи (напр. кейове, пътеки) [дейност 22]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани [агроводни] в таблиците.

Дейност 1: АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОЦЕСА, СВЪРЪАН С ИЗБОРА НА МЕСТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
няма						
ЕФР						
няма						
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	
FP7						
няма						
Фонд	Описание	Териториални ограничения		Забележки/ други ограничения		Примери
ЕФРР						
няма						
ЕСФ						
няма						
КФ						
няма						

ДЕЙНОСТ 2: НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ/ПРОУЧВАНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕСТАТА – ПРОУЧВАНИЯ, ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ, КАРТИРАНЕ, ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		Вж. член 59 Подкрепата, за която става въпрос в член 52(d) ще обхваща: (а) проучване на дадената територия ; (б) мерки за осигуряване на информация за територията и стратегията за местно развитие ; [...]	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	Вж. членове 61-65.	В рамката на стратегията за местно развитие, на ниво местната група за действие, може да се използва обществено/частно партньорство за провеждане на проучването на местата, което може да включва преброяване и оценяване на видовете, усъвършенстване на уменията на местното население и създаване на бъдещи възможности за екотуризъм в дадената територия [мечка].
ЕФР						
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Партньорството между рибари и учени може да се използва за провеждане на проучвания за морските организми. Набавяните от рибари данни могат да се използват при оценката на състоянието. Данните от риболова могат да послужат при инвентаризацията на местата. [муткур]
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	
FP7						
2(2)(f)	Цели и дейности: Околна среда (вкл. Промяна на климата)	всички възможни	всички възможни	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания – вж. Приложение 1 за повече подробности по темата "Околна среда"	Може да се финансира трансгранично проучване, при което се прави сравнение на подобни места. Набраната информация може да се използва за определяне на приоритетните места. При проучването може да се разработи по-добър метод за идентификация на места (напр. в присъединяващите се страни).

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР				
няма				
ЕСФ				
няма				
СФ				
няма				

Дейност 3: ПОДГОТВЯНЕ НА ИЗХОДНА ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	земяделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.	Изготвяне на материали за обучение на земеделски и горски стопани, описващи съобразени с присъствието на мярката методи за земеделие и лесовъдство [мечка].
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 55.	Изготвяне на начални поредици от "природни брошури" за туристи, описващи отделни Натура места или националната или регионална мрежа. [река]
52(c)	Обучение или информиране на лицата, заети в областите по ос 3 с цел икономическа печалба.	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 58.	Курсове за обучение на екскурзоводи с цел повишаване на знанията и ангажираността по отношение на защитените територии, както и информиране на частните агенции за селски туризъм
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	Организиране на изложби за природното наследство и традиционното земеползване, свързани с Натура 2000 места Практическо обучение на управителите на защитени територии на тема природните ценности на антропогенните ландшафти / традиционни форми на земеползване
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 59.	Изготвяне на образователни материали относно ползите от Натура 2000 и потенциалните въздействия на Натура върху местното развитие – може да обхваща както лицата, подготвящи стратегията за местно развитие, така и регионална или по-машабна мрежа от лица, ангажирани в развитието на обществено-частни партньорства.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	трябва да е в конкретна разграничена субрегионална селска територия, посочена в стратегията за местно развитие.	вж. членове 61-65.	Развитието на дадена територия въз основа на стратегиите за местно развитие, което наред със социално-икономическите ползи допринася за интересите на Натура, с цел съдействие за подходящи проекти по Лидер, които осигуряват средства за изграждане на капацитет в селските райони, напр. развитие на възможности за екотуризъм.

ЕФР						
26(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Информационно осигуряване, спомагащо развитието на морския и крайбрежен екотуризм, напр. обучение на рибари в разпознаването на характерни местни видове.
26(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Изготвяне на образователни материали за морските места и видове с цел подпомагане развитието на екотуризм в района; схеми за обучение на рибари, засегнати от Натура 2000, които да помогнат при тяхното прехвърляне към друга заетост.
34(i)	Усъвършенстване на професионалните умения или развитие на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производители или други организации, признати от страната-членка...	Изготвяне на нови образователни материали за рибари във връзка с методите за риболов, които са съвместими с управлението на Натура 2000 места, напр. минимално въздействие или алтернативни пособия. [муткур]
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници и в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на образователни и информационни материали във връзка с възможния принос на Натура 2000 за икономическите дейности в морските и крайбрежни райони – организиране на семинар за рибари, заинтересовани от екотуристически дейности.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници и в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	
41(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изготвяне на образователни материали относно ползите от Натура 2000 (в морските и крайбрежни райони) и потенциалните въздействия на Натура върху местното развитие – може да обхваща развитие на регионална или по-широка мрежа от лица, ангажирани в местното развитие.

LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР¹³				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	региони по цел "Сближаване"	контекст: разнообразяване/ модернизация на икономиката (напр. изграждане на капацитет)	В рамките на по-широк проект (например) за екотуризъм може да се финансира изготвянето на първоначални информационни материали.
4(5)	Туризм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност	региони по цел "Сближаване"	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Може да се финансира изготвянето на информационни средства за туристи, напр. брошури, карти.
4(8)	Инвестиции в образованието , допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	региони по цел "Сближаване"		Изготвяне на образователни материали относно Натура 2000 места, които да се използват в местните училища като част от по-широка образователна инициатива. [муктур, агроводни]
4(10)	Преки средства за инвестиране в МСП, допринасящи за създаването и запазването на работни места	региони по цел "Сближаване"	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	За МСП, свързани с туризма – изготвяне на информационни средства.
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	При трансгранични проекти може да се финансира изготвянето на информационни материали за по-широка мрежа от Натура места с оглед туризъм, продажба на продукти, свързани с Натура и т.н.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	Може да обхваща информация относно управлението на речни басейни, крайбрежни и/или влажни зони, тъй като те са особено свързани с трансграничното управление.
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагачи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоноси и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично	териториите трябва да са свързани с речен басейн/ влажна зона/морски/ крайбрежни зони	Може да са възможности за изготвяне на материали, свързани с изграждането на капацитет и сътрудничество между институциите – обмяна на опит, осигуряване на съвети за "новите" спрямо "старите" условия, развитие на мрежи за регионално управление на местата.
6(3)	Насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на биоразнообразието и Натура 2000, в т.ч. програми за сътрудничество; проучвания, събиране на данни, наблюдение и анализ на насоките на развитие в Общността.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество		
ЕСФ				
3(1)aii	Повишаване адаптивността на работниците и предприятията, напр. осигуряване на специфична заетост, обучение и подпомагачи услуги за работниците във връзка с реструктурирането на предприятия или сектори.		контекст: създаване на работни места (напр. при реструктуриране на даден сектор)	В контекста на създаване на работни места може да се разработят дейности за изготвяне на образователни материали за лица, които се прехвърлят да работят в Натура места или в свързани предприятия.
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	региони по цел "Сближаване"		Може да са възможности за изготвяне на материали, свързани с изграждането на капацитет и сътрудничество между институциите – обмяна на опит, осигуряване на съвети за "новите" спрямо "старите" условия, развитие на мрежи за регионално управление на местата. Възможности на високо стратегическо и на оперативно ниво.
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	региони по цел "Сближаване"		
КФ				
няма				

¹³ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 4: ПИЛОТНИ ПРОЕКТИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Пилотен проект за ангажиране на общността в природозащитното управление, образователни схеми, планове за насърчаване на туризма или развитие на райони около Натура места. Трябва да са включени в стратегията за местно развитие.
ЕФР						
26(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
26(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
34(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
34(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
34(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
34(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
34(j) ЕФР	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Пилотен проект за подпомагане на сътрудничеството между учени и рибари, напр. Насърчаване на инициативи за набиране и анализ на данни, които могат да са от полза за общността и управлението на Натура 2000 места.
38(2) (b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за установяване на рибарската активност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зарибяване	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	38(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Проекти за оценка на рибните запаси в и извън Натура място при различни управленски режими.
38(2) (c)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в частност върху морското дъно	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	38(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Пилотно въвеждане на нови природосъобразни рибарски пособия с цел оценка на въздействието спрямо страничния улов и на пригодността им за използване в Натура 2000 места.
41(1) (c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	Вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Пилотен проект за насърчаване развитието на екотуристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество и/или управлението на Натура места.

LIFE+						
няма						
FP7						
2(2)f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Научноизследователски проект за въвеждане на нов метод за управление, напр. сравняване на методи за стопанисване на различни ливади/пасища в Европа с цел определяне на по-благоприятните за местните видове пеперуди.
2(2)g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания върху приспособяването/подобряването на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	Изследване на ефективността на щадяща пътна инфраструктура, напр. ефективността на подземните проходи за влечуги.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР 14				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	региони по цел "Сближаване"		Пилотна рекултивация на нарушени терени с цел осигуряване на стопански условия наред с възстановяването на местообитанията – напр. залесяване на нови площи/ развитие на влажните зони/ пречистване на водите, което ще бъде от полза за местообитанията и видовете в дадено близкоразположено Натура 2000 място.
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Пилотно възстановяване на местообитания посредством залесяване (на големи площи) с местни видове, при които има малък риск от пожари; или възстановяване на влажни зони, естуарни или крайбрежни видове с цел намаляване на рисковете от наводнения и ерозия. Трябва да се включи в по-мощен проект.
4(7)	Енергия, в т.ч. трансевропейски мрежи, които допринасят за интеграцията на екологичните мерки , увеличаване на енергийната ефективност и ползването на възобновяеми енергийни източници	Региони по цел "Сближаване"	контекст: възобновяеми енергийни източници	Може да се финансират пилотни проекти за проучване на възможностите за производство на хидроенергия при възстановяване и стопанисване на заливни райони или за проучване на ползите от малки предприятия за биомаса в природните резервати. В контекста на регионалните планове за използване на възобновяеми енергийни източници.
4(8)	Инвестиции в образованието , допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"	контекст: по-широка образователна рамка	Разработване и въвеждане на образователна програма с цел повишаване на екологичната ангажираност и подобряване качеството на живот.
5(2)b	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: възобновяеми енергийни източници	Може да се финансират пилотни проекти за проучване на възможностите за производство на хидроенергия при възстановяване и стопанисване на заливни райони или за проучване на ползите от малки предприятия за биомаса в природните резервати. В контекста на регионалните планове за използване на възобновяеми енергийни източници.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Пилотно възстановяване на местообитания посредством залесяване (на големи площи) с местни видове, при които има малък риск от пожари; или възстановяване на влажни зони, естуарни или крайбрежни видове с цел намаляване на рисковете от наводнения и ерозия. Трябва да се включи в по-мощен проект.
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места(напр. в туризма)	Пилотна мрежа за екотуризъм, в т.ч. транснационално сътрудничество, специално насочено към Натура 2000 места.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Пилотна схема за създаване на работни места в Натура 2000 места, в контекста на развитието на екологосъобразна трудова заетост в даден район.

¹⁴ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
6(1) край	В допълнение, насърчаване на интеграцията на трансграничните пазари на труда, местни работодателски инициативи, равни възможности, обучение и социална интеграция, и съвместното използване на човешки ресурси и средства за регионално и териториално развитие R&TD.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Пилотен проект за трансграничен пазар на труда за експерти в природните науки с цел улесняване обмяната на умения и ползването на ресурси. В контекста на цялостното развитие на устойчива и природосъобразна заетост.
6(2)а	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	Териториите трябва да са свързани с речен басейн/ влажна зона/морски/ крайбрежни зони	Пилотен проект за устойчиво екологосъобразно управление на речните басейни, вкл. управление на Натура 2000 места. Може да включва оползотворяване на екосистемните функции на дадено Натура място и пилотни икономически средства за по-добро усвояване на ползите от тези функции.
6(3)	Насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на биоразнообразието и Натура 2000, в т.ч. програми за сътрудничество; проучвания, събиране на данни, наблюдение и анализ на насоките на развитие в Общността.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Пилотна програма за обмяна на знания и умения между организациите, ангажирани с управлението на Натура 2000.
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството, в т.ч.: развитие на нови стопански дейности извън селскостопанския и рибностопанския сектор; развитие на туризъм и благоустройство на селските райони	само селски райони и райони, зависими от рибарството.	контекст: разнообразяване на икономиката	Пилотна инициатива за екотуризъм, в т.ч. организиране на туристически наблюдения на китообразни животни и морски птици, ръководени от бивши рибари.
10	Финансиране на инвестиции, целящи подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма.	само райони с неблагоприятни природни условия.		Пилотна инициатива за екотуризъм, в т.ч. описване на културното и природно наследство и подобряване на достъпа, напр. създаване на нова крайбрежна екопътека за пешеходци или колоездачи през културно-исторически и Натура 2000 места и посещения на райони с неблагоприятни природни условия.
ЕСФ				
няма				
КФ15				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Може да се разработват малки пилотни проекти наред с по-големи проекти за развитие, напр. пилотно изграждане на нови рибни коридори наред с изграждането на язовири.
2(3)	Области, които могат да бъдат развити на устойчива основа и ясно представят ползите за околната среда, напр. по отношение на енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници и транспортния сектор	Региони по цел "Сближаване"	контекст: инфраструктура и инвестиции, свързани с възобновяемите енергийни източници и транспорта	Пилотни нови методи за развитие на природосъобразни/щадящи пътни коридори (напр. нови технологии за надземни и подземни проходи). Може да се реализират само като част от по-големи проекти за транспортната мрежа.

¹⁵ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 5: ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност; [...]	Може да се финансира разработването на план за управление на голяма територия в селски район – напр. национален парк с горски, влажни и крайречни зони. Може да включва управление на стопански земи. [цветя]
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Местните групи за действие може да се ангажират с изготвянето на планове за управление на местата като част от целите на стратегията за местно развитие. Впоследствие могат да се разработят проекти за насърчаване на устойчивото управление на екологични местообитания.
ЕФР						
няма						
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, както и на мерките, описани в Приложение 1.	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР¹⁶				
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Може да се финансира разработването на планове за управление, но само когато управлението на Натура 2000 места е жизненоважно за управлението на риска (напр. за предотвратяване на наводнения).
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Може да се финансира разработването на планове за управление, но само когато управлението на Натура 2000 места е жизненоважно за управлението на риска (напр. за предотвратяване на наводнения).
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: отделни Натура места като част от по-широка мрежа	Може да включва разработването на планове за управление на трансгранична мрежа от места или на отделни трансгранични места (напр. речен басейн, крайбрежна зона). Трябва да е в контекста на по-мощни планове за регионално развитие. [мечка]
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се финансира разработването на планове за управление, но само когато управлението на Натура 2000 места е жизненоважно за управлението на риска (напр. за предотвратяване на наводнения).
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"		Може да се финансира изграждането на капацитет в администрациите, които ще носят отговорност за разработването на планове за управление (на отделни места или на регионални мрежи от места).
КФ				
няма				

¹⁶ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 6: ФОРМИРАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ ОРГАНИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 59(е)	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	В контекста на стратегията за местно развитие може да се формират управленски органи за конкретните Натура места, напр. под формата на обществени/частни партньорства.
ЕФР						
няма						

LIFE+						
няма						
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР¹⁷				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		Може да се подкрепи формирането на регионален управленски орган, който да съдейства за устойчивото ползване на биоразнообразието и опазването на природата.
6(1)d	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество посредством финансиране на мрежи и дейности, допринасящи за интегрираното териториално развитие: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, в частност в сектори като здравеопазване, култура и образование.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широки трансгранични съвместни инициативи	Може да подпомогне създаването на трансграничен управленски орган – да съдейства за управлението на Натура места, но от гледна точка на здравеопазването, културата, образованието и т.н.
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широки трансгранични съвместни инициативи. Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се формира трансграничен орган, отговорен за управлението на даден трансграничен речен басейн/влажна зона/крайбрежна зона. Тук се визира предимно управлението на водни басейни и/или управление на риска, но като част от това се може да се приеме и управлението на Натура места.
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широки трансгранични съвместни инициативи. Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"		Може да подпомогне реструктурирането на административните системи/органи с цел създаване на добри структури за регионално управление на околната среда (вкл. управление на Натура 2000).
КФ¹⁸				
няма				

¹⁷ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

¹⁸ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 7: КОНСУЛТАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ – ОБЩЕСТВЕНИ СРЕЩИ, РАБОТА В МРЕЖИ, СЪГЛАСУВАНЕ СЪС СОБСТВЕНИЦИ НА ЗЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		вж. член 59.	Може да подпомага сътрудничеството и изграждането на капацитет, доколкото са свързани с екологична цел в рамките на стратегията за местно развитие.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони		вж. членове 61-65.	Може да подпомага сътрудничеството в регионален или по-широк мащаб (във връзка с планове за местно развитие) с цел насърчаване внедряването на най-добрите практики. Може да се използва (например) за обмяна на опит между местните общности по отношение управлението на Натура; за разкриване на икономическите и социални възможности; или за разпространение на информация сред собствениците на земи. [цветя]
ЕФР						
34(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да съдейства за развитието на информационни мрежи с цел разпространение на информация за щадящи риболовни методи/ природосъобразно развъждане на аквакултури и т.н.
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да финансира участието на учени в рибарските сдружения и осъществяването на идеи за рибностопански/научни партньорства.
41(1)(h)	Насърчаване на вътрешнорегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да подпомага вътрешнорегионалното и транснационалното сътрудничество във връзка с природосъобразни риболовни практики и ролята на рибарите и заетите в сектора на аквакултурите във връзка с Натура 2000. [муткур]
41(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да подпомага сътрудничеството и изграждането на капацитет, доколкото са свързани с екологична цел в рамките на стратегията за местно развитие.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, както и на мерките, описани в Приложение 1.	
FP7						
2(2)f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: като част от научноизследователски проекти, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Научноизследователски проект, свързан с управлението на Натура, може да включва консултиране на заинтересовани лица, оценка на целесъобразността на управленските практики, ползите от Натура места и т.н.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ¹⁹				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да подпомага регионалното сътрудничество или обмяната на успешен опит с цел популяризиране на икономическите ползи от Натура места.
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (управление на риска)	Може да финансира сътрудничеството във връзка с "Приноса на Натура за предотвратяване на риска". Може да включва ангажиране на собственици на околни земи.
4(5)	Туризъм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (туризъм)	Може да подпомага сътрудничеството с цел разработване на регионален план за туризъм, в т.ч. обсъждания на ползите и възможностите, предлагани от Натура 2000 на местно и регионално ниво.
4(8)	Инвестиции в образованието , допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (образование)	Регионално сътрудничество и консултации в областта на екологичното образование, при които мрежата Натура 2000 се използва като образователен ресурс.

¹⁹ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
4(10)	Преки средства за инвестиране в МСП, допринасящи за създаването и запазването на работни места	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (създаване на работни места)	Може да се подпомага сътрудничеството между МСП, действащи в Натура 2000 места, с цел обмяна на опит и ангажиране на местните и регионални предприемачи, осигуряващи работни места.
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да включва консултиране на местни заинтересовани лица, които могат да бъдат засегнати от изграждането на инфраструктура в Натура 2000 места.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (управление на риска)	Може да се финансира сътрудничеството във връзка с "Приноса на Натура за предотвратяване на риска". Може да включва ангажиране на собственици на околни земи.
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да се подпомага сътрудничеството с цел разработване на регионален план за туризъм, в т.ч. обсъждания на ползите и възможностите, предлагани от Натура 2000 на местно и регионално ниво.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да съдейства за развитието на трансгранично сътрудничество с цел изготвяне на регионални планове за устойчиво управление на околната среда, образование и/или опазване на природата, вкл. управление на Натура 2000.
6(1)d	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество посредством финансиране на мрежи и дейности, допринасящи за интегрираното териториално развитие: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, в частност в сектори като здравеопазване, култура и образование.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи (образование)	
6(1)край	В допълнение, насърчаване на интеграцията на трансграничните пазари на труда, местни работодателски инициативи, равни възможности, обучение и социална интеграция, и съвместното използване на човешки ресурси и средства за регионално и териториално развитие.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да се подпомага трансгранично сътрудничество, което да осигури възможност за ефективно ползване на регионалните човешки ресурси за целите на Натура 2000.
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица. Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/ крайбрежни зони	Може да се подпомага консултантска дейност и сътрудничество във връзка с трансгранични планове за управление и/или планове за управление на риска в речните басейни/ влажни зони/ крайбрежни зони, в т.ч. аспекти от управлението на Натура 2000.
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (предотвратяване на риска). Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
6(3)	Насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на биоразнообразието и Натура 2000, в т.ч. програми за сътрудничество; проучвания, събиране на данни, наблюдение и анализ на насоките на развитие в Общността.	Изискване: "Европейско териториално сътрудничество" за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Може да се подпомага развитието на широко сътрудничество във връзка с управлението на Натура 2000, което да даде възможност за обмяна на опит, научни знания и информация. Може да съдейства за регионалното сътрудничество, ръководство и изграждането на капацитет в "новите" страни-членки.
8	Възстановяване на материалната среда , напр. опазване и развитие на историческото и културно наследство с мерки за насърчаване на предприемачеството, местната заетост и развитието на общностите		контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица. изискване: селищни измерения.	Може да се финансира консултирането на общности/заинтересовани лица в населените Натура 2000 места в рамките на по-мощни проекти за възстановяване на селищната среда.
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството, в т.ч.: развитие на нови стопански дейности извън селскостопанския и рибностопанския сектор; развитие на туризъм и благоустройство на селските райони	Само селски райони и райони, зависими от рибарството.	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (разнообразяване на икономиката)	Може да подпомага сътрудничеството между бивши рибари, които вече са ангажирани в дейности, свързани с управлението на Натура места или които са се преориентирали към други дейности (напр. екотуризм) в Натура 2000 места.
10	Финансиране на инвестиции, целящи подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма.	Само райони с неблагоприятни природни условия.	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Сътрудничество между райони с неблагоприятни природни условия, което да спомогне за обмяната на опит и идеи за начините, по които Натура 2000 може да допринесе за икономическото развитие на районите.
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"		Сътрудничество между обществени и частни организации, ведомства, публични администрации, обществени служби и др. във връзка с управлението на околната среда и в частност на Натура 2000.
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	
КФ ²⁰				
Няма				

²⁰ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 8: ПРЕГЛЕД НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност;	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Може да се подпомага прегледа на схеми във връзка с целите за местно развитие, напр. преразглеждане на планове за управление с оглед по-голяма обществена ангажираност и възможности за образование (съвместно със съответните органи).
ЕФР						
няма						
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, както и на мерките, описани в Приложение 1.	
FP7						
2(2)f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	трансгранично сътрудничество	контекст: научни изследвания	Научноизследователски програми, насочени към определяне на ефективността от първоначалните планове за управление, и разработване на идеи, които да бъдат включени в бъдещото управление на местата и на мрежата Натура в по-широк контекст. [мечка]

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР²¹				
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Преглед на планове за Натура места с оглед на приноса за регионалното управление на риска.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Преглед на планове за Натура места с оглед на приноса за регионалното управление на риска.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	Контекст: отделни Натура места като част от по-широка мрежа	Преглед на планове с оглед осъществяване на съвместна трансгранична дейност, напр. преглед на планове за местата (напр. речни басейни, крайбрежни зони) в близост до границата между съседни държави.
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството, в т.ч.: развитие на нови стопански дейности извън селскостопанския и рибностопанския сектор; развитие на туризъм и благоустройство на селските райони	Само селски райони и райони, зависими от рибарството.	Контекст: разнообразяване на икономиката	Преглед на планове за управление на Натура 2000 с оглед подпомагане на екотуризма и участието на земеделски и рибарски общности след реструктурирането.
ЕСФ				
няма				
КФ²²				
няма				

²¹ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

²² Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 9: РЕЖИЙНИ РАЗХОДИ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ ОРГАНИ (ПОДДРЪЖКА НА СГРАДИ И ОБОРУДВАНЕ)

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 59(е)	
ЕФР						
няма						

LIFE+						
няма						
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР²³				
няма			не се финансират продължителни дейности	
ЕСФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	
КФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	

²³ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 10: ПОДДРЪЖКА НА СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП ДО МЕСТАТА И ТЯХНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ, ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ, НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ И ДР.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Територи-ални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 39 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие и определени задължителни стандарти по националното законодателство.	Съдействието за обществения достъп може да се включи в агроекологичните мерки; плащанията може да включват напр. средства за оставяне на необработваеми площи (пътеки за обществен достъп) в страните-членки, в които това не е изискване за кръстосано съответствие.
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие.	Съдействието за обществения достъп може да се включи в горскоекологичните мерки; плащанията може да включват напр. средства за поддръжка на пътеки, мостове и т.н.
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност;	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	В рамките на стратегията за местно развитие, съоръженията за обществен достъп може да се поддържат за целите на образованието, екотуризма или с оглед на екологичните ползи.
ЕФР						
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници и в рибно стопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да се използва за поддръжка или подобряване на съоръженията за обществен достъп в крайбрежни зони с цел подпомагане развитието на екотуризма.
41(1)(e)	Подкрепа за развитие на инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да се финансира инфраструктура за обществен туристически достъп в Натура места, където това би облагодетелствало целевите общности (напр. с оглед на настоящите или развиващи се екотуристически дейности).

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
няма						
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ²⁴				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		Може да се финансира поддръжката/ модернизацията на съществуващата инфраструктура за обществен достъп, напр. подобряване на пътеки. [цветя]
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		
ЕСФ				
няма				
КФ				
няма				

²⁴ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 11: ТЕКУЩИ РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ (ПРОЕКТНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ, ЕКОЛОЗИ, ОХРАНИТЕЛИ/РЕЙНДЖЪРИ, РАБОТНИЦИ)

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
ЕФР						
няма						

LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране само в случаите, предвидени в член 5(5)(b), и то само ако дейностите отговарят на критериите за добавена стойност на ЕС по член 3.	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ²⁵				
няма			не се финансират продължителни дейности	
ЕСФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	
КФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	

²⁵ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 12: УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски земи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по съгласно 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от стопаните.	Плащанията може да се използват за подкрепа на традиционни екстензивни устойчиви земеделски практики в области, където това е необходимо за поддръжката на ценни местообитания, напр. пашуване в алпийски ливади или открити степи. Обърнете внимание, че тук не се прилагат други критерии за екологично съответствие освен отнасящите се до кръстосаното съответствие. Ето защо е важно това плащане да се интегрира към агроекологичните схеми или консултантските дейности, за да е сигурно, че се предприемат най-подходящите дейности за стопанисване на земите. [цветя]
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски земи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003 и горната забележка относно екологичното съответствие.	
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само до задължителни дейности и обработваеми земеделски площи. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003.	Възможните ползвания са много: напр. Поетапно косене, ограничения спрямо новите отводнителни системи, изисквания във връзка със стопанисването на живи плетове. Предприеманите действия ще зависят от плана за управление на мястото, изготвян от националният орган, отговорен за съблюдаването на директивите за птиците и местообитанията в национален мащаб. Плащането, получавано от земеделците/земеделците, е за направени разходи, напр. разходите, свързани с намален добив в резултат от изискването за по-неинтензивно ползване. Поради това екологичните ползи зависят от плана за управление на мястото във връзка с това плащане по Натура 2000. [агрорес, агроводни].
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 39 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие и определени задължителни стандарти по националното законодателство. Плащанията трябва да са за мерки, които са извън изискванията по кръстосаното съответствие. Плащанията са за пропуснати ползи и направени разходи, т.е. не се предвиждат финансови стимули.	Плащания за поддържане на райони с из-ползвана за храна от мечките растителност в близост до покрайнините на горско местообитание. [мечка] Страните-членки имат редица алтернативи за действие и агроекологичните схеми могат да се изготвят според различните регионални изисквания. Доколкото плащанията за агроекологични мерки са с оглед постигане на екологичните цели, те могат да се популяризират сред лицата, получаващи компенсаторни плащания по членове 36 (a) i, 36 (a) ii и 36 (a) iii. Агроекологичните схеми могат да се прилагат и в земеделски земи, разположени между ключови

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
						Натура 2000 места, с цел създаване на биокоридори, свързващи важни местообитания. [агролес, агроводни]
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 41.	Временни ограждения на пасища, ограничаване на обществения достъп или на други селскостопански дейности; изграждане на кошари за кози [цветя]; огради за възпрепятстване на достъпа на селскостопански животни до водни пътища [агроводни]
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи	всички възможни	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	Платимите суми зависят от категорията на бенефициента – вж. член 43. Покриват се разходи за създаване и 5-годишна поддръжка и плащания за пропуснати ползи за максимум 15 години. Веднъж залесена, земята вероятно няма да се счита повече за приемлива за еднократно земеделско плащане. Вж. член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Може да се финансира възстановяването на местни гори там, където са изчезнали; може да се свърже с други проекти за възстановяване, с цел съдействие за изграждането на мрежа от Натура 2000 места (член 10 на Директивата за местообитанията). В случай, че се предвижда залесяване, трябва да се обмислят внимателно аспектите, свързани с биоразнообразието, тъй като богатството му в даден район може да намалее след залесяването в зависимост от видовете, които са били заместени. Залесените площи може да имат право на участие за горско-екологично плащане с оглед обезпечаване на устойчивото управление на горите. Залесените площи могат да спомогнат за създаването на биокоридори между Натура места.
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи	селски стопани	земеделски земи	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 44. Покрива само разходите за въвеждане на системите. Поради това е необходимо да се осигури текущата поддръжка, например посредством агроекологична схема. Стои въпросът дали агролесовъдските системи също ще имат право на участие за еднократни земеделски плащания. За тази цел страните-членки трябва да гарантират, че земята ще продължи да се ползва за селскостопански цели (максимален брой засадени дървета на хектар...)	Може да съдейства за възстановяването на традиционните агролесовъдски системи, като напр. <i>дехеца/монтадо</i> в райони, където са изчезнали. Обърнете внимание: в случай, че се предвижда залесяване, трябва да се обмислят внимателно аспектите, свързани с биоразнообразието, тъй като богатството му в даден район може да намалее след залесяването в зависимост от видовете, които са били заместени.
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи	всички възможни	други сухоземни територии	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася за изоставени земеделски площи.	вж. член 45; подкрепата варира в зависимост от вида на земята и категорията, в която попада бенефициента.	Може да съдейства за възстановяването на местни гори в районите, които в са били изсечени – обърнете внимание, че залесяването на някои видове земи (напр. тресавища) може да не е благоприятно за опазването на природата.
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Възстановяване на стари естествени гори: създаване и стопанисване на големи резервати (над 50 ха) без горскостопанско управление.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици и на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51 - получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Запазване на съхнещи / стари дървета в горите, стопанисвани по метода на селективните сечи – 10% на хектар, широки пространства между дърветата, засаждане на различни видове [река, агролес]
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 48.	Превантивните дейности може да включват залесяване с местни дървесни пожароустойчиви видове.
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Подкрепя създаването на малки водни басейни с растителност в горски райони
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57. Отнася се до инвестиции, свързани с поддържането, възстановяването и обогатяването на природното наследство и развитието на места с висока природна стойност.	Възстановяване на местните влажни зони посредством корекция на водните пътища и възстановяване на растителността. [агролес]
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Стопанисване на местните местообитания съобразно целите на плана за местно развитие, напр. почистване на водните пътища с цел улесняване реинтродукцията на видри като част от кампанията "водни екокоридори". [агроводни]
ЕФР						
28(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Финансиране на стопанствата за аквакултури с цел използване на техники за малка / никаква употреба на химически средства, в резултат на което водните течения след развъдниците са почисти и с по-висока природна стойност. [агроводни]
28(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за поддръжка на традиционни рибарници, които могат да представляват важни местообитания. [агроводни]
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Въвеждане на стандарти за органични стопанства, продажба на органични продукти от Натура 2000 места (в местата, където органичните стопанства за аквакултури отговарят на целите за мястото).

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
34(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 29(2)(c)	
34(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Отстраняване на рибарските пособия от защитени морски територии, което води до подобряване качеството на местообитанието
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Подобряване на съществуващи местообитания посредством подобрения в местата за аквакултури, напр. развъждане на водна растителност.
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва при разработките (с научен принос) на нови мерки за управление на местообитанията (в частност може да се прилага за развитието на мерки за управление на морски територии).
35(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на "клетки" с цел опазване на уязвими бентосни видове и местообитания (напр. подводни ливади, корали).
35(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Управлението на качеството на водите може да позволи възстановяването/ възвръщането на сладководни безгръбначни видове. Реинтродукцията на крайречна растителност може да повиши успеваемостта при размножаването на речните видове.
35(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрене на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Обогатяване на Натура 2000 места, в които има зони за размножаване или местообитания на риби/черупчести животни.
38(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за установяване на рибарската активност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зарибяване	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	38(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Обособяване на нериболовни зони в Натура 2000 места, което да позволи извършването на анализ на въздействията от липсата на риболов върху местообитанията и видовете. [муткур]
38(2)(c)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	38(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Пилотни проекти за разработване и изпитване на методи за риболов, които оказват по-малко въздействие върху морското дъно (напр. риболов, при който не се нарушават подводни ливади, корали).

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
	частност върху морското дъно					
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Създаване на работни места, свързани с подобряването на местообитанията (напр. възстановяване на речни и естуарни местообитания).
41(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и увеличаване на природното и културно наследство	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Подобряване на околната среда посредством възстановяване на крайбрежните местообитания.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 или на мерките, описани в Приложение 1 и не са "повтарящи се".	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Научноизследователски проекти, при които могат да бъдат разработени по-ефективни мерки за управление на специфични места или биотипове.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ²⁶				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		Може да се финансира еднократно отстраняване на седиментите и удълбочаване на места от речната делта, което да даде възможност за дългосрочно възстановяване на местообитанията и за екотуризъм.
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Залесяване на големи площи с местни видове, при които има малък риск от пожари.

²⁶ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
4(6)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. трансевропейски мрежи и интегрирани селищни стратегии за чист градски транспорт , които допринасят за намаляването на въздействията върху околната среда.	Региони по цел "Сближаване"	Контекст: приспособяване/ подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на фрагментиращото й действие (напр. посредством допълнително изграждане на подземи/надземи).
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		Може да се финансира еднократно отстраняване на седиментите и удълбочаване на места от речна делта, което да даде възможност за дългосрочно възстановяване на местообитанията и за екотуризъм.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Залесяване на големи площи с местни видове, при които има малък риск от пожари.
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, особено подобряване на второстепенните мрежи	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	Контекст: приспособяване/ подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на фрагментиращото й действие (напр. посредством допълнително изграждане на подземи/надземи).
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се финансират трансгранични инициативи, като например възстановяване на речни басейни, вкл. отстраняване на седименти или на голяма инфраструктура, като напр. язовир. Може да включват и разработването на схеми за осигуряване качеството на водата, в т.ч. за пречистване на промишлени замърсители. [река, агроводни]
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	Териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
8	Възстановяване на материалната среда , напр. опазване и развитие на историческото и културно наследство с мерки за насърчаване на предприемачеството, местната заетост и развитието на общностите		Изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	В селищните райони може да се подпомага развитието на Натура места, което да насърчи местното ползване и развитието на общностите.
ЕСФ				
няма				
кф ²⁷				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Изграждане на пречиствателна станция, която ще подобри качеството на водите в Натура място. [муткур]

²⁷ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 13: УПРАВЛЕНИЕ НА ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по стълб 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от земеделците.	Плащания за подпомагане на дългосрочно земеделие, при което се поддържат открити площи, което на свой ред дава възможност за размножаването на алпийски пеперуди [цветя].
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Поддържане на пасища в наводнено състояние, благоприятно за блатните птици.
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само до задължителни дейности и обработваеми земеделски площи.	Никакъв добив или коситба в 50-метрова защитена зона около гнездо; стимули за косене на неизпасваните тревни площи веднъж годишно [цветя]
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 39.	Неинтензивно отглеждане на традиционни породи животни на постоянни пасища [цветя]
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 41.	Изграждане на изкуствени гнезда и къщички за птици; Поставяне на кацिला.
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи	всички възможни	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	Платимите суми зависят от категорията на бенефициента – вж. член 43. Покриват се разходи за стартиране на дейността и 5-годишна поддръжка и плащания за пропуснати ползи за максимум 15 години. Веднъж залесена, земята вероятно няма да се счита повече за приемлива за еднократно земеделско плащане. Вж. член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Повторно залесяване с местни видове дървета с цел възстановяване на изчезнали горски екосистеми и създаване на условия за евентуалното възвръщане на редки видове. [мечка]

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи	селски стопани	земеделски земи	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 44. Покрива само разходите за въвеждане на системите. Поради това е необходимо да се осигури текущата поддръжка, например посредством агроекологична схема. Стои въпросът дали агролесовъдските системи също ще имат право на участие за еднократни земеделски плащания. За тази цел страните-членки трябва да гарантират, че земята ще продължи да се ползва за селскостопански цели (максимален брой засадени дървета на хектар...)	Може да съдейства за възстановяването на традиционните агролесовъдски системи, като напр. <i>дехеза/монтадо</i> в райони, където са изчезнали.
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи	всички възможни	други сухоземни територии	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася до изоставени земеделски земи.	Вж. член 45; подкрепата варира в зависимост от вида на земята и категорията, в която попада бенефициента.	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици и на гори и техни сдружения	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася до изоставени земеделски земи.	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Поставяне на къщички за малки горски бозайници.
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици и на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51 - получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Запазване на съхнещи / стари дървета в горите, стопанисвани по метода на селективните сечи – 10% на хектар [цветя].
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 48.	Превантивните дейности може да включват залесяване с местни дървесни пожароустойчиви видове.
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Подкрепя се създаването на малки водни басейни с растителност в горски райони
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	Възстановяване на местни речни видове посредством отстраняване на речните корекции и възстановяване на растителността.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Управление на видовете съобразно целите на плана за местно развитие, напр. реинтродукция на водни плъхове в речните системи с оглед развитие на екотуризъм край реките.

ЕФР						
26(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Разработване на немащабна програма за заетост на бивши рибари във връзка с мерките за управление на видове, напр. маркиране на риби с цел мониторинг.
26(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Схеми за преквалификация на бивши рибари в областта на управлението на видове.
28(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за техники при развъждането на аквакултури, насочени към ползването на местни видове.
28(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;	МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за поддържане на местни стари рибарници, които са важни за мигриращите птици и/или земноводни и влечуги. [агроводни]
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Стимули за поддържане на благоприятно за мигриращите/гнездящи видове птици ниво на водите.
34(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва за подпомагане на устойчивото управление на морските и сладководни видове, напр. увеличаване на местата за хвърляне на хайвер с цел увеличаване броя на популациите.
34(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	Член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Например, насърчаване ползването на пособия, при които страничния улов намалява [муткур].
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	Член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Подобряване на места за аквакултури посредством реинтродукция на речна растителност, напр. тръстика и папур, с цел създаване на нови местообитания за безгръбначни, дребни бозайници и влечуги. [агроводни]

34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	Член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва при разработките (с научен принос) на нови мерки за управление на видовете (в частност може да се прилага за развитието на мерки за управление на морски видове).
35(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на "клетки" с цел опазване на уязвими бентосни видове и местообитания (напр. подводни ливади, корали).
35(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрение на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Специфични управленски дейности по отношение на видовете, подложени на промишлен риболов, а също и във връзка с Натура, напр. възстановяване на местата за размножаване на съомгата.
38(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за установяване на рибарската активност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зарибяване	рибари, други, МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	38(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Обособяване на нериболовни зони в Натура 2000 места, което да позволи извършването на анализ на въздействията от липсата на риболов върху местообитанията и видовете.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Създаване на работни места, свързани с управлението на видовете (напр. мониторинг, опазване и развъждане на сладководни риби, като напр. съомга и есетра).
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По принцип са нямат право на участие, освен в случаите, предвидени в член 5(5)(b), и то само ако дейностите отговарят на критериите за добавена стойност на ЕС по член 3 и най-вече относно "повтарящите се дейности".	Например, схема за реинтродукция на ендемични видове раци във възстановяваните речни системи. [река]
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Научноизследователски проекти, при които могат да бъдат разработени по-ефективни мерки за управление на специфични видове. [муткур]

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР²⁸				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		Може да се финансира еднократна реинтродукция на застрашени видове в рамката на плановете за развитие на екотуризм, свързани с тези видове.
4(6)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. трансевропейски мрежи и интегрирани селищни стратегии за чист градски транспорт , които допринасят за намаляването на въздействията върху околната среда.	Региони по цел "Сближаване"	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна или телекомуникационна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на въздействието ѝ върху определени видове, засегнати от фрагментацията (напр. посредством допълнително изграждане на подземи/надземи). [мечка]
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, особено подобряване на второстепенните мрежи	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Може да се финансират трансгранични програми за еднократна реинтродукция на застрашени видове.
8	Възстановяване на материалната среда , напр. опазване и развитие на историческото и културно наследство с мерки за насърчаване на предприемачеството, местната заетост и развитието на общностите		изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	Може да се финансират мерки, свързани с "флагови" видове в рамките или в покрайнините на селищни територии, за да се насърчи ангажирането на обществеността в опазването им. Трябва да е част от по-широка инициатива за регионално налагане на местната продукция.
ЕСФ				
няма				
КФ²⁹				
няма				

²⁸ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

²⁹ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност14: УПРАВЛЕНИЕ НА АГРЕСИВНИ ЧУЖДИ ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториалн и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	зеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само за обработваеми зеделски площи.	Отстраняване на агресивни растителни видове от водните басейни. [агроводни]
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	зеделски земи	няма	вж. член 39.	Контрол върху агресивните видове (напр. <i>Ambrosia artemisiifolia</i> , <i>Heracleum mantegazzianum</i>) за предотвратяване на по-нататъшното им разпространение.
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [зеделски земи]	селски стопани, управители на земи	зеделски земи	няма	вж. член 41.	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици и на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Контрол, премахване или предотвратяване на разпространението на агресивни горски вредители (напр. дървояди).
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици и на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51 - получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Премахване на агресивни растителни видове, които влошават местните растения и горската структура. [агрлес]
36(b) (vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Въвеждане на схема за горскосанитарен контрол върху вредителите (напр. система за мониторинг с капани за нощни пеперуди). [агрлес]
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	Отстраняване на агресивни растителни видове от водните басейни в рамката на по-широки програми за възстановяване на околната среда.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Управление на агресивните видове съобразно целите на плана за местно развитие, напр. премахване на агресивни видове растения и риби от речните системи с оглед развитие на екотуризъм (с фокус върху местната дива природа) край реките.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФР						
26(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Преквалификация в областта на възстановяването на местообитания/ лесничейството в Натура места, вкл. управление на агресивни видове.
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Финансиране за аквакултури, в т.ч. за поддържане на формиращата се в рибарниците местна растителност и контрол върху агресивните растителни видове.
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Компенсации за допълнителните разходи, направени от стопаните поради наложени ограничения.
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Финансиране с цел отстраняване на агресивни растителни видове от развъдниците с аквакултури. Подобряване на местата с аквакултури, в т.ч. намаляване на въздействията върху околната среда
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Насърчаване на партньорството между учени и работници във връзка с изследванията за предотвратяване на разпространението и/или отстраняване на и контрол върху агресивни видове.
35(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на изкуствени рифове.
35(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Възстановяване на вътрешни водни басейни, вкл. премахване на пречките за миграциите на рибите.
35(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрене на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Подобряване на Натура в морските територии.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3), (4)	вж. членове 40(3), (4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Разнообразяване на заетостта посредством създаване на работни места в управлението на резервати, вкл. контрол върху АЧВ.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
41(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и увеличаване на природното и културно наследство	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3), (4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Опазване и подобряване на околната среда посредством контрол върху АЧВ, напр. възстановяване на крайбрежни дюни или на водни екосистеми посредством отстраняването на агресивни видове.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Самостоятелно няма право на участие, но може да има такова като част от природозащитен проект, посочен в точки 12 или 13 и отговарящ на критериите за добавена стойност по член 3, ако мерките не са "повтарящи се".	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационно сътрудничество	контекст: научни изследвания	Разработване на нови мерки за контрол/управление/премахване на АЧВ, особено по отношение на Натура 2000 места.
2(2)g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационно сътрудничество	контекст: научни изследвания за приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	Разработване на нови мерки за предотвратяване на разпространението на АЧВ посредством транспортните мрежи.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР³⁰				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		Може да се финансира еднократното унищожаване на АЧВ или програма за борба с АЧВ, чието отрицателно икономическо/социално/екологично въздействие е значително.
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска, свързан с АЧВ	Разработване на планове за управление на риска, свързан с АЧВ, за всички Натура места в даден район (като част от по-широко регионално управление на риска).
4(6)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. трансевропейски мрежи и интегрирани селищни стратегии за чист градски транспорт , които допринасят за намаляването на въздействията върху околната среда.	Региони по цел "Сближаване"	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието на АЧВ върху Натура места	Създаване на системи за регионален мониторинг/регионално управление на АЧВ, напр. системи за ранно откриване в пристанища, транспортни линии, летища.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска, свързан с АЧВ	Разработване на планове за управление на риска, свързан с АЧВ, за всички Натура места в даден район (като част от по-широко регионално управление на риска).
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, особено подобряване на второстепенните мрежи	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието на АЧВ върху Натура места	Създаване на системи за регионален мониторинг/регионално управление на АЧВ, напр. системи за ранно откриване в пристанища, транспортни линии, летища.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се финансират трансгранични програми за контрол или унищожаване на АЧВ, в т.ч. разработката на мерки за предотвратяване на разпространението им.
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се финансира унищожаването на или борбата с АЧВ, в местата, където те увеличават затлачването или задръстват водните пътища).
8	Възстановяване на материалната среда , напр. опазване и развитие на историческото и културно наследство с мерки за насърчаване на предприемачеството, местната заетост и развитието на общностите		изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	В селищните райони може да се подпомага възстановяването на Натура места (вкл. унищожаването на АЧВ), което да насърчи местното ползване и развитието на общността.
ЕСФ				
няма				
КФ³¹				
няма				

³⁰ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

³¹ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 15: ПРИЛАГАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ СХЕМИ И СПОРАЗУМЕНИЯ СЪС СОБСТВЕНИЦИ И УПРАВИТЕЛИ НА ЗЕМИ ИЛИ ВОДНИ БАСЕЙНИ С ЦЕЛ СПАЗВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ПРЕДПИСАНИЯ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по стълб 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от стопаните.	Плащания за поддържане на традиционните земеделски практики, които съдействат за запазването на алпийските ливади.
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Плащания за поддържане на традиционните земеделски практики, които съдействат за запазването на низинните влажни ливади, напр. пашуване на добитък.
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Плащания за отглеждането на планински кучета-пазачи, които да пазят добитъка от едри хищници. [мечка]
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 39.	Поддържане на местни видове растения, които служат за храна на местните диви животни, особено в буферните зони около Натура места. [мечка]
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици и на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Плащания за запазването на изсъхнали стоящи или паднали дървета в горите – компенсации за пропуснати ползи.
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици и на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51 - получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Обогатяване на горските местообитания посредством залесяване с подетажна растителност или реинтродукция на видове от горската покривка. [мечка]

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Текущо стопанисване, което да съдейства за целите на плана за местно развитие, напр. Отглеждане и продажба на природо-съобразни продукти. [мечка]
ЕФР						
28(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Възстановяване на изоставени рибарници.
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури	Въвеждане на временни и/или площни ограничения по отношение на промените на водното ниво. С плащанията могат да се компенсират икономически загуби в резултат от продължително отводняване или заливане.
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Ограничаване на отсичането на дървета/храсти, освен когато е необходимо за поддръжката на инфраструктурата; временни ограничения върху сечите.
34(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Създаване на минимални условия за поддръжка и управление на водна растителност и други свързани компоненти.
34(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Насърчаване на употребата на определени пособия в Натура 2000 места посредством осигуряване на икономически стимули.
34(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Текущи програми за отстраняване на пособията в Натура 2000 места, напр. събиране на изгубените кошчета за ловене на раци.
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Възстановяване или интродукция на водна растителност.
35(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
няма						
FP7						
2(2)f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Може да се финансират изследвания на ефективността на стопанските споразумения със собствениците на земи/ресурси и начините за тяхното подобряване в бъдеще.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР				
няма				
ЕСФ				
няма				
КФ				
няма				

Дейност 16: ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ, КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ЗАГУБЕНИ ПРАВА И ПРОПУСНАТИ ПОЛЗИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Компенсации за пропуснати ползи поради намаленото ползване на торове и пестициди, съдействие за продажбата на продукти и услуги, съобразни с Натура [мечка].
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 39.	Компенсации за пропуснати ползи, свързани с поддръжката на подходяща за дивите животни растителност в буферни зони на Натура, напр. растения, които се използват за храна от дивите животни. [мечка]
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици и на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Компенсаторни плащания за поддържане на открити площи в горите или контрол върху агресивните видове, които затварят склопа на гората и предизвикват промени в екосистемите
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици и на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	вж. член 47 и член 51 - получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Компенсаторни плащания за поддържане на определено количество изсъхнали дървета в горите.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Компенсации за загубени права във връзка с целите на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
ЕФР						
29(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Ограничен добив, въвеждане на ротационна схема, при която част от рибарниците се използват екстензивно за даден период от време (напр. 2 години).
29(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Установяване на оптимална структура и състав на рибните популации.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
няма						
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР				
няма				
ЕСФ				
няма				
КФ				
няма				

Дейност 17: МОНИТОРИНГ И ПРОУЧВАНЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		вж. член 59.	Провеждане на основно проучване с цел формулиране и последващо приложение на стратегия за местно развитие.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Може да се разработят проекти, в които наред с останалите дейности е предвиден мониторинг на биоразнообразието. Разработване на системи за мониторинг на биоразнообразието с цел изпълнение на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
ЕФР						
34(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Изследвания на методи за мониторинг на водни видове, осъществявани със сътрудничеството между рибари и учени (напр. програми за маркиране и пускане на свобода) [муткур]
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни и	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 или на мерките, описани в Приложение 1 и не са "повтарящи се".	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни и	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Изследвания за разработване на нови методи за мониторинг и проучвания. [мечка, река]

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР³²				
4(3)	Подкрепя за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/съоръжения за мониторинг	Може да се подкрепя разработването на планове за мониторинг на места в по-широк контекст на регионалния екологичен мониторинг, напр. отчитане на напредъка във връзка с индикаторите за напредък към целта да се предотврати загубата на биоразнообразие до 2010 г.
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг (управление на риска)	Разработване на планове за справяне с рискове, като напр. разливане на мазут или на химически вещества, които могат да засегнат Натура места. [агроводни]
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг	Може да включва инвестиции в съоръжения за мониторинг, напр. оборудване за събиране на данни от голямо разстояние, в т.ч. стационарни кули за радиотелеметрия, разработване на база данни за съхранение на информацията.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентно-способност и заетост"	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг (управление на риска)	Разработване на планове за справяне с рискове, като напр. разливане на мазут или на химически вещества, които могат да засегнат Натура места.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: разработване на стратегии/методи за мониторинг и проучване	
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Разработване на трансгранични планове и системи за мониторинг във връзка с Натура 2000, напр. стратегии за мониторинг на замърсяването/нитрификацията на водни басейни или крайбрежни зони. [агроводни]
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
6(3)	Насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на биоразнообразието и Натура 2000, в т.ч. програми за сътрудничество; проучвания, събиране на данни, наблюдение и анализ на насоките на развитие в Общността.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: набиране на данни и мониторинг на тенденциите	Програма за сътрудничество, която да съдейства за регионалното сътрудничество във връзка с разработването на планове и дейности за регионален мониторинг и проучвания.

³² Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с мониторинга и проучванията, напр. разработване на планове за мониторинг посредством вътрешноведомствени дейности.
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с провеждането на мониторинг и проучвания в Натура 2000 места.
кф ³³				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Разработване на план за регионален екологичен мониторинг/проучване, в т.ч. мониторинг на Натура 2000 места. Като част от по-широки планове за регионално устойчиво развитие.

³³ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 18: УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
20(b)(ii)	Подобряване на икономическата стойност на горите	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 27.	вж. член 27 за подробности относно ограниченията.	Подобряване на икономическата стойност посредством по-добро управление на риска – залесяване с местни дървесни видове с по-висока пожароустойчивост, напр. вечнозелени дъбове.
20(b)(vi)	Възстановяване на селскостопанския потенциал, нарушен от природни бедствия, и въвеждане на подходящи превантивни мерки	селски стопани	земяделски земи	няма	няма	Въвеждане на превантивни мерки срещу наводнения посредством възстановяване и управление на влажните зони.
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земяделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земяделски площи.	Плащания, които да компенсират прилагането на водностопански режим, намаляващ опасността от наводнения в Натура места.
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управител и на земи	земяделски земи	няма	вж. член 39.	Плащания за агроекологични мерки с цел насърчаване на трансхумантното стопанисване или на пашата на подлеса, намаляване на риска от пожари посредством намаляване на натрупването на суха подетажна растителност.
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земяделски земи]	селски стопани, управител и на земи	земяделски земи	няма	вж. член 41.	Подкрепа за инвестиции във възстановяването на влажни зони с цел борба с наводненията.
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	вж. член 48.	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Разработване на съдействащи за биологичното разнообразие системи за управление на риска с цел изпълнение на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
ЕФР						
няма						

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, не са "повтарящи се" и са част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Разработки на новаторски и подобрени планове, методи и мерки за управление, особено във връзка с изискванията на Натура 2000 места.
2(2)g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания върху приспособяването/подобряването на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Разработки на методи за намаляване на риска за околната среда, свързан с транспорта, особено в Натура 2000 места (напр. намаляване на риска от разпространение на АЧВ).

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР³⁴				
4(4)	Предотвратяване на рискове , в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"		Може да се осигури съдействие за разработването на планове и мерки за избягване на рисковете на сушата (напр. горски пожари) или във водните басейни (напр. разлив на мазут) и др.
4(6)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. трансевропейски мрежи и интегрирани селищни стратегии за чист градски транспорт , които допринасят за намаляването на въздействията върху околната среда.	Региони по цел "Сближаване"	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Може да се използва конкретно за разработване на планове във връзка с рисковете от транспорта (като напр. замърсяване на вътрешни водни басейни, разлив на мазут, интродуциране на АЧВ и т.н.).
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		Развитие на инфраструктура за управление на риска, напр. за почистване на плавателните съдове във връзка с отстраняването на АЧВ; за бързо реагиране при разливи на мазут или химически вещества, или при горски пожари.
5(2)d	Околна среда и предотвратяване на риска : разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		Може да се осигури съдействие за разработването на планове и мерки за избягване на рисковете на сушата (напр. горски пожари) или във водните басейни (напр. разлив на мазут) и др.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Може да се осигури съдействие за разработването на трансгранични планове и мерки за избягване на рисковете на сушата, като напр. горски пожари, ерозия и т.н.
6(2)c	Предотвратяване на риска в морски райони , в т.ч. съдействие за морската охрана и защитата срещу наводнения, замърсяване на морските и сладководните басейни, предотвратяване на и защита срещу ерозия, земетресения и свлачища.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Може да се осигури съдействие за разработването на планове и мерки за избягване на рисковете, свързани с водния транспорт, като напр. разлив на мазут и т.н.
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с разработването на планове за мониторинг на риска.
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с провеждането на дейности по регионално управление на риска.
КФ³⁵				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Развитие на регионален капацитет за бързо реагиране при екологични заплахи, засягащи Натура 2000 места, напр. разливи на химически вещества, наводнения, горски пожари, свлачища и др.

³⁴ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

³⁵ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 19: (ТЕКУЩО) НАБЛЮДЕНИЕ НА МЕСТАТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Оперативен надзор в местата, необходим за изпълнението на плана за местно развитие и мониторинг на дейностите.
ЕФР						
няма						

LIFE+						
няма						
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационно сътрудничество	контекст: научни изследвания/ като част от научноизследователски проект	Научноизследователският проект може да включва оперативен надзор на местата за определен период от време в зависимост от целите. [мечка]

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР				
няма			не се финансират продължителни дейности	
ЕСФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	
КФ				
няма			не се финансират продължителни дейности	

Дейност 20: ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	земеделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.	Изготвяне на материали за обучение на земеделски и горски стопани, описващи съобразени с присъствието на мечката методи за земеделие и лесовъдство [мечка].
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 55.	Натура 2000 места може да се популяризират посредством разпространение на брошури за туристи. [цветя]
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		вж. член 59.	Осигуряване на образователни материали за придобиване на умения. [цветя, агроводни]
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Набавяне на информация, необходима за осъществяването на стратегията за местно развитие (напр. популяризиране на Натура 2000 на регионално ниво). [агрорес]
ЕФР						
34(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Изготвяне на материали за обучение на рибари относно Натура 2000. [муткур]
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	Работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Популяризиране и разработване на екологосъобразни продукти, свързани с Натура 2000 места.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	Работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на информация за обучение и относно възможностите за работа, свързана с Натура 2000.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
41(1)(h)	Насърчаване на вътрешнорегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Финансиране на съвместната дейност с цел обсъждане на най-добрите практики при стопанисването на аквакултури и рибарници по методи, благоприятстващи Натура 2000. [агроводни]
41(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Подготвяне на информация, която да се отрази в стратегията за местно развитие.

LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 или на мерките, описани в Приложение 1 и не са "повтарящи се".	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания	Въз основа на научноизследователските проекти може да се изготвят информационни материали и да се разработват нови и по-ефективни методи за комуникация (напр. интерактивно образование).
2(2)g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	контекст: научни изследвания за приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Научноизследователските проекти може да осигурят информация за по-екологични транспортни мрежи, включително връзки с мрежата Натура 2000.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ³⁶				
4(2)	Тема: Информационно общество, в т.ч. развитие на местните ресурси, услуги и приложения, подобряване на достъпа до и развитието на он-лайн обществени услуги, съдействие и услуги за приемането и ефективното ползване от МСП на информационни и комуникационни технологии (ICTs)	Региони по цел "Сближаване"	контекст: системи/оборудване за трансфер на информация за Натура 2000 места	Може да се използва за придобиване на компютърно оборудване и създаването/въвеждането на информационни интернет центрове и бази данни.
4(5)	Туризм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност	Региони по цел "Сближаване"	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Изготвяне на информационни материали, необходими за популяризиране на екотуризм в мястото. [агролес]
4(8)	Инвестиции в образованието , допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"	контекст: образование	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в регионалните образователни програми. [мечка]
4(10)	Преки средства за инвестиране в МСП, допринасящи за създаването и запазването на работни места	Региони по цел "Сближаване"	контекст: създаване на работни места	Изготвяне на информационни материали, необходими на МСП с цел популяризиране на екотуризм в мястото. [агроводни].
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Осигуряване на информация във връзка с трансграничните мрежи от места с цел по-широко популяризиране на екотуризма. [мечка]
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	
6(1)край	В допълнение, насърчаване на интеграцията на трансграничните пазари на труда, местни работодателски инициативи, равни възможности, обучение и социална интеграция, и съвместното използване на човешки ресурси и средства за регионално и териториално развитие.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в регионалните програми за обучение. [агроводни]

³⁶ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
6(1)d	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество посредством финансиране на мрежи и дейности, допринасящи за интегрираното териториално развитие: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, в частност в сектори като здравеопазване, култура и образование.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи (образование)	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в регионалните програми за здравеопазване, култура и образование. [река]
10	Финансиране на инвестиции, целящи подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма.	Само райони с неблагоприятни природни условия.		Изготвяне на информационни материали, необходими за популяризиране на екотуризм в мястото. [река]
ЕСФ				
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	Осигуряване на информация за програми за изграждане на капацитет/обучение в публичните администрации.
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	контекст: обучение	
КФ				
няма				

Дейност 21: ТРЕНИНГ И ОБУЧЕНИЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	земеделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.	Обучение и образование във връзка с иновативните практики в природосъобразното земеделие, продажба на Натура 2000 продукти и др.
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	Обучение, спомагащо за поддържането и опазването на наследството на селските райони.
52(c)	Обучение или информиране на лицата, заети в областите по ос 3 с цел икономическа печалба	всички възможни (в селските райони)	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 58. Може да се използва само за мерките по ос 3.	Обучение с цел насърчаване развитието на екотуризм [агролес]
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		вж. член 59.	Обучение, съдействащо за осъществяването на стратегията за местно развитие, напр. продажба на Натура продукти, или за развитието на екотуризм. [цветя]
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Обучение, необходимо за осъществяването на стратегията за местно развитие (напр. регионално популяризиране на Натура 2000). [мечка]
ЕФР						
26(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата.
26(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	няма	Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата.
34(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата. Образователни програми с партньорство между учени и работници, напр. програми за разпознаване на риби и птици с цел насърчаване развитието на екотуризм, като същевременно се подпомага провеждането на научен мониторинг.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални и ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибно-стопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Обучение, съдействащо за пренасочването на рибарите в сектора на екотуризма в Натура места.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибно-стопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Създаване на работни места, свързани с управлението на Натура места, подкрепено със съответното обучение и образование [муткур].
41(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Обучение и образование във връзка с изготвянето и прилагането на стратегия на за развитие.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички	мярката не е ограничена спрямо вида на земята.	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и не са "повтарящи се".	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР ³⁷				
4(5)	Туризъм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност	Региони по цел "Сближаване"	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Образователни програми, съдействащи за развитието на туризъм в места, където не е бил практикуван преди (напр. в онези, които са много зависими от вече западащи сектори на промишлеността). Обучението може да е насочено към потенциални доставчици на висококвалитетни туристически услуги.
4(8)	Инвестиции в образованието , допринасящи за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"		Образование във връзка с устойчивото управление, допринасящо за подобряване качеството на живот и на околната среда.
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Разработване на трансгранични програми за обучение и образование на базата на обмяна на опит, особено във връзка с екотуризма в Натура места/мрежи. [мечка, агролес]
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		
6(1)край	В допълнение, насърчаване на интеграцията на трансграничните пазари на труда, местни работодателски инициативи, равни възможности, обучение и социална интеграция, и съвместното използване на човешки ресурси и средства за регионално и териториално развитие.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Осигуряване на обучение, съдействащо за трансграничния пазар на труда във връзка с управлението на мрежата Натура, напр. обучение по природосъобразни горскостопански практики.
6(2)a	Двустранно сътрудничество между морски райони посредством финансиране на мрежи и действия, подпомагащи интегрираното териториално развитие с оглед на: управление на водите, с ясно транснационално измерение, включително опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	Обучение във връзка с транснационалното управление на речни басейни и морски ресурси (във връзка с управлението на Натура места).
6(3)	Насърчаване на сътрудничеството и обмяната на опит между регионалните и местните институции по отношение на биоразнообразието и Натура 2000, в т.ч. програми за сътрудничество; проучвания, събиране на данни, наблюдение и анализ на насоките на развитие в Общността.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)		Програми за обучение на регионални и местни органи, фокусирано върху обмяната на опит и най-добрите практики във връзка с биоразнообразието и Натура 2000.

³⁷ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕСФ				
3(1)aii	Повишаване адаптивността на работниците и предприятията, напр. осигуряване на специфична заетост, обучение и подпомагачи услуги за работниците във връзка с реструктурирането на предприятия или сектори.		контекст: създаване на работни места (напр. при реструктуриране на даден сектор)	Обучение на работници от реструктурираните сектори с цел осигуряване на перспективи за алтернативна заетост в устойчиви начинания, свързани с Натура (напр. Природо-съобразно производство на продукти от Натура места).
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми , наблюдение и оценка посредством проучвания, статистика и експертни умения, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"		Обучение на публични администрации във връзка с доброто управление на Натура 2000 – може да включва обмяна на опит и най-добри практики между страните-членки. [муткур]
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"		Обучение на служители от публичните администрации във връзка с осъществяването на проекти за дивата природа. [мечка]
КФ³⁸				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Обучение като малък елемент от проектите за инфраструктурни инвестиции, напр. обучение на местните жители във връзка с ефикасното водоползване, допринасящо за изграждането на водостопанска инфраструктура.

³⁸ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 22: СРЕДСТВА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПОСЕТИТЕЛСКОТО ПОЛЗВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕТО НА НАТУРА 2000 МЕСТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 41.	Изграждане и поставяне на обяснителни табели в Натура места. [агролес]
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности	селски стопани и домакинства	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 53.	Подпомагане с цел подобряване на съоръженията за посетители в земеделски Натура места с оглед насърчаване на екотуристическите дейности.
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 55.	Изграждане на съоръжения с цел насърчаване на посетителското ползване на Натура места, напр. пътеки и табели. [мечка, агролес]
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Поставяне на съоръжения за ползване от посетителите с цел насърчаване на посетителското ползване и постигане на целите на стратегията за местно развитие.
ЕФР						
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Поощряване на екотуризма посредством осигуряване на съоръжения за посетители в Натура места, напр. обяснителни табели, места за отдих, пътеки.
41(1)(e)	Подкрепа за развитие на инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на съоръжения за морски и крайбрежен екотуризъм, напр. табели, карти, заслони, кейове и т.н.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и не са за тежка инфраструктура (ЕФРР) или за поддръжка на съоръжения.	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР³⁹				
4(2)	Тема: Информационно общество, в т.ч. развитие на местните ресурси, услуги и приложения, подобряване на достъпа до и развитието на он-лайн обществени услуги, съдействие и услуги за приемането и ефективното ползване от МСП на информационни и комуникационни технологии (ICTs)	региони по цел "Сближаване"	контекст: системи/оборудване за трансфер на информация за Натура 2000 места	Създаване на интернет страници и бази данни, които могат да бъдат ползвани за популяризиране на туризъм, свързан с Натура.
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	региони по цел "Сближаване"		Изграждане на съоръжения за посетители, напр. паркинги, пътеки, кейове, посетителски центрове. [река, агроводни]
4(5)	Туризъм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с висока добавена стойност	региони по цел "Сближаване"	контекст: насърчаване/развитие на туризма	
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството, в т.ч.: развитие на нови стопански дейности извън селскостопанския и рибностопанския сектор; развитие на туризъм и благоустройство на селските райони	само селски райони и райони, зависими от рибарството.	контекст: разнообразяване на икономиката	Подобряване на съоръженията за посетители с цел съдействие за съживяването на селските райони посредством осигуряване на по-добри възможности за екотуризъм. [мечка]
10	Финансиране на инвестиции, целящи подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма.	само райони с неблагоприятни природни условия.		Инвестиции, насочени към подобряване на туристическия достъп до Натура места, напр. създаване на рампи и пътеки за инвалидни колички. [агроводни]
ЕСФ				
няма				
КФ⁴⁰				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	региони по цел "Сближаване"		Създаване на посетителски комплекси/структури във връзка с Натура, напр. регионален екологичен център с образователни материали за мрежата Натура 2000. [агроводни]

³⁹ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

⁴⁰ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 23: ЗАКУПУВАНЕ НА ЗЕМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ПРАВОТО НА СТРОЕЖ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
	На теория е възможно във връзка с дейности по всеки член, предмет на ограниченията по член 71(3)(с)	в зависимост от конкретния член	в зависимост от конкретния член		Обикновено закупуването на земя може да се финансира само когато е по-малко от 10% от общите разходи за разглежданата дейност. В изключителни обстоятелства може да се определи по-висок процент за дейности, касаещи опазването на природната среда. Вж. член 71(3)(с).	
ЕФР						
няма						
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички		По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и се компенсират промяната на земеползването (освен ако не е развитие на селските райони), но не и правото на строеж. За условията по закупуването на земи, вжте Приложение 1, 2(g)(v).	Например, закупуване на земи, което ще даде възможност за възстановяването на речен басейн [река]
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР 41				
	На теория е възможно във връзка с дейности по всеки член, предмет на общите ограничения в Регламента и конкретните ограничения по член 7(с).			
ЕСФ				
няма				
КФ 42				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	региони по цел "Сближаване"		
2(3)	Области, които могат да бъдат развити на устойчива основа и ясно представят ползите за околната среда, напр. по отношение на енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници и транспортния сектор	региони по цел "Сближаване"	контекст: възобновяеми енергийни източници и транспорт	

⁴¹ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие. Закупуването може да бъде максимум 10% от общите приемливи разходи за разглежданата дейност.

⁴² Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие. Закупуването може да бъде максимум 10% от общите приемливи разходи за разглежданата дейност.

Дейност 24: ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управител и на земи	земеделски земи	няма	вж. член 41.	Средства за инфраструктурата с цел защита на стадата от едри хищници, напр. електрически ограждения. [мечка]
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Средства за инфраструктурата с цел възстановяване на местообитания, напр. изграждане на разсадници за местни видове растения, които да се използват в проект за възстановяване.
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 57.	Средства за поставяне на съоръжения, съдействащи за повторното заселване на редки видове, напр. къщички за птици, къщички за прилепи и т.н.
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Развитие на инфраструктура с оглед възстановяването на местообитания и видове с цел постигане на целите за местно развитие.
ЕФР						
34(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Създаване на инфраструктури с цел по-малко обезпокояване на местните видове, обитаващи места с аквакултури (напр. по-малко обезпокояване на птиците).
35(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или общественостни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Корекция на речните легла посредством изграждане на конструкции, променящи водните течения така, че да позволяват придвижването на рибни пасажки, което ще се отрази благоприятно на водните екосистеми [река].
35(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрене на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или общественостни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	

ДЕЙНОСТ 24: ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и са част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	
FP7						
2(2)f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	контекст: като част от научноизследователски проект/съоръжения	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР⁴³				
4(3)	Подкрепя за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	региони по цел "Сближаване"		Разнообразяване на регионалната икономика посредством изграждането на съоръжения, съдействащи за стопанското ползване на определени Натура места, напр. развъдни стопанства и/или места за възстановяване на застрашени видове, които съдействат за екотуризма. [мечка]
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		Може да включва разработването на пречиствателни станции за трюмни води в пристанищата, които да предотвратят интродукцията на АЧВ чрез корабите; изграждане на физически прегради в сладководните басейни с цел предотвратяване на разпространението на АЧВ от един воден басейн в друг.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда			Изграждане на инфраструктура за пречистване на водите с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места. [агроводни]
8	Възстановяване на материалната среда , напр. опазване и развитие на историческото и културно наследство с мерки за насърчаване на предприемачеството, местната заетост и развитието на общностите		изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	Изграждане на инфраструктура за пречистване на водите с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места.
ЕСФ				
няма				
КФ⁴⁴				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	региони по цел "Сближаване"		Изграждане на инфраструктура за пречистване на водите с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места.

⁴³ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

⁴⁴ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 25 ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП, ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ, НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ И ДР.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	вж. член 41.	Подкрепа за инвестиции в маркировка, карти, заслони. [мечка]
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности	селски стопани и домакинства	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 53.	Инвестиции в инфраструктурата с цел възможност за разнообразяване в областта на туризма, напр. изграждане на туристически бази, информационни центрове и т.н.
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	вж. член 55.	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	вж. членове 61-65.	Развитие на инфраструктура за обществен достъп с цел постигане на целите за местно развитие.
ЕФР						
41(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Развитие на инфраструктура за обществен достъп и туризъм, напр. кейове за туристически лодки.
41(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изграждане на посетителски центрове/ комплекси с цел увеличаване на възможностите за стопански дейности в Натура 2000 места. [муткур]
41(1)(e)	Подкрепа за развитие на инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	вж. членове 40(3),(4) и 41(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изграждане на инфраструктура, свързана с туризма, като напр. табели, пътеки за пешеходци и колоездачи, посетителски центрове и т.н.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички	няма	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Само за изграждане на малка инфраструктура и подобряване на съществуващата инфраструктура, ако е част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	
FP7						
няма						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
ЕФРР⁴⁵				
4(3)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природата	Региони по цел "Сближаване"		
4(5)	Туризм , в т.ч. популяризиране на природните и културни дадености като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на културното наследство в подкрепа на икономическото развитие, съдействие за подобряване на предлаганите туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност	Региони по цел "Сближаване"	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Подкрепа за разнообразяване на икономическите структури посредством изграждане на инфраструктури, съдействащи за и насърчаващи екотуристическите дейности.
4(10)	Преки средства за инвестиране в МСП, допринасящи за създаването и запазването на работни места	Региони по цел "Сближаване"	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	
5(2)a	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: насърчаване на инвестициите за рекултивация на нарушени терени и замърсени площи и подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието и Натура 2000 , допринасящи за устойчиво икономическо развитие и съживяване на селските райони.	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"		Може да се използва за изграждането на паркинги, пътища за достъп, посетителски центрове, оградения, образователни пътеки в местата. Съдействие за сътрудничеството със съседните райони. [мечка, агролес]
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Развитие на инфраструктура за насърчаване на трансграничния туризъм сред природата, напр. маркировки, посетителски центрове и заслони, пътеки за пешеходци и колоездачи.
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда			
6(1)d	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество посредством финансиране на мрежи и дейности, допринасящи за интегрираното териториално развитие: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, в частност в сектори като здравеопазване, култура и образование.	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи	Създаване на съвместни инфраструктури за популяризиране на трансграничните райони от мрежата Натура, напр. посетителски и информационни центрове в близост до регионалните или национални граници.

⁴⁵ Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/ други ограничения	Примери
9	Разнообразяване на икономиката в селските райони и районите, зависими от рибарството, в т.ч.: развитие на нови стопански дейности извън селскостопанския и рибностопанския сектор; развитие на туризъм и благоустройство на селските райони	Само селски райони и райони, зависими от рибарството.	контекст: разнообразяване на икономиката	Изграждане на паркинги, пътища за достъп, посетителски центрове, ограждения, образователни пътеки в местата. Съдействие за сътрудничеството със съседните райони . [мечка]
10	Финансиране на инвестиции, целящи подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране развитието на туризма.	Само райони с неблагоприятни природни условия.		Развитие на инфраструктура, улесняваща достъпа, напр. пътеки и велосипедни алеи, приспособяване на сградни конструкции за достъп на инвалиди.
ЕСФ				
няма				
КФ ⁴⁶				
2(2)	Постигане на целите на член 174 от Договора, отнасящи се до приоритетите, включени в политиката на Общността за опазване на околната среда, съобразно политиката и програмата за действие за околна среда.	Региони по цел "Сближаване"		Развитие на инфраструктура за обществен достъп, като напр. паркинги, пътеки. [река]

⁴⁶ Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

7. СПРАВОЧНИ МАТЕРИАЛИ, ОСНОВНИ ПУБЛИКАЦИИ И ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ

За повече информация вижте следните документи и интернет страници:

Във връзка с конкретни европейски фондове

Забележка: Регламентите за повечето фондове не са окончателно формулирани към датата на публикуване на настоящото ръководство.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Регламент на Съвета (ЕО) № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Официален вестник L 277/2 21.10.2005; Стратегически насоки на Общността за развитие на селските райони. Официален вестник L 55/20 от 25.02.2006

Вж. също интернет страницата на Генерална дирекция “Земеделие”: http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

Европейски фонд за рибарство

Правно обвързващият документ още не е публикуван. За по-актуална информация вж. интернет страницата на Генерална дирекция “Рибарство и морски дейности”: http://europa.eu.int/comm/fisheries/policy_en.htm

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд и Кохезионен фонд.

Правно обвързващите документи още не са публикувани. За по-актуална информация вж. интернет страницата на Генерална дирекция “Регионална политика”: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

Финансов инструмент за околна среда (LIFE+)

Правно обвързващият документ още не е публикуван. За по-актуална информация вж. интернет страницата на Генерална дирекция “Околна среда”: <http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Седма рамкова програма за научни изследвания (FP7)

Правно обвързващият документ още не е публикуван. За по-актуална информация вж. интернет страницата на Информационната служба на Европейската Общност (CORDIS): <http://www.cordis.lu/fp7/>

За допълнителни справки

CEC (2005) Handbook for Environmental Project Funding. DG-Environment (Ръководство за финансиране на екологични проекти, Генерална дирекция “Околна среда”): http://www.europa.eu.int/comm/environment/funding/pdf/handbook_funding.pdf

WWF (2005) EU funding for the Environment: A handbook for the 2007-2013 programming period (Средства на ЕС за околната среда: Наръчник за плановия период 2007-2013 г.): <http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf>

WWF, Natuur en Milieu и LUPG (2005) Rural Development Environmental Programming Guidelines: A manual based on the findings of the Europe’s living countryside project (Ръководство за програмиране на екологосъобразно развитие на селските райони. Наръчник, базиран на изводите от проект “Жизнените селски райони на Европа”):

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/epo/initiatives/agriculture/common_ag_policy/publications/index.cfm?uNewsID=23855

"Ръководство и семинари по
финансиране на Натура 2000"

Реф. №
ENV .B.2/SER/2005/0020

Официален вестник,
бр. S 73 -070009

По договор с
WWF (Световен фонд за дивата природа)
Institute for European Environmental Policy
(Институт за европейска политика по околна среда)
Nova-Institut (Нова институт)

ISBN 92-79-01808-6

©Европейска общност, 2006
Размножаване на копия е разрешено само
при условие, че е цитиран източникът.

Отпечатано в Белгия

